

GROENBLADGROENBLAD

Gezamenlijk periodiek van IVN en KNNV regio Leiden

mei 2025

IVN, Instituut voor natuureducatie & duurzaamheid, is een vereniging van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer natuur en een betere kwaliteit van het milieu. Verspreid over Nederland heeft IVN 174 plaatselijke afdelingen. Circa 25.000 leden en donateurs zetten zich actief in voor de natuur en het milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten voor jong en oud, zoals excursies, cursussen, tentoonstellingen en lezingen.

IVN op Internet:
www.ivn.nl/leidseregio
Kopij via e-mail:
hanstermors@xs4all.nl

Mutaties IVN
Adreswijziging of opzegging aan
Astrid Veerman,
T 06-83.38.65.23
ivnleiden@hotmail.com,
IBAN-nr. NL88 TRIO 0197 9101 73.

Vertrouwenscontactpersoon: Sonja Meijer, Tel: 06 37005024, scmeijer@gmail.com

Bestuur en werkgroepen (alfabetisch) met coördinator, IVN-afdeling regio Leiden

<i>Bestuur:</i> Wietse Roodenburg (voorzitter) T 06-86.60.52.25 wietseroodenburg@gmail.com	<i>Actieve Natuurtochten (WANT)</i> Sonja Meijer T 06-37.00.50.24 want.ivnleiden@gmail.com	<i>Lentevreugd</i> Jennie van Rhijn T 06-37.42.08.38 lentevreugd.ivnleiden@gmail.com
Ant Brandenburg (vicevoorz. intern) T 06-27.85.66.03 ant.ivnleiden@gmail.com	<i>Agrarisch Natuurbeheer</i> Johan Kieft T 071-88.77.694 jjkieft@ziggo.nl	<i>Merenwijk</i> Ant Brandenburg T 06-27.85.66.03 ivn.merenwijk@gmail.com
Astrid Veerman (secretaris) Tel: 06-83.38.65.23 ivnleiden@hotmail.com	<i>Beleef de Natuur</i> Dorine Meijer ivnbeleefdenatuur@gmail.com	<i>Natuur in Dynamiek</i> Rudi van Venetië T 06-10.40.15.04 rudi.vanvenetie@gmail.com
Nico Stoffels (penningmeester) T 06-29.57.57.84 penningmeester.ivn.leiden@gmail.com	<i>Cronesteyn</i> Sjoerd Luiten T 06-11.88.89.34 sjoerdluiten@hotmail.com	<i>Oegstgeest</i> ivn@mecoegstgeest.nl
Douwe Sikkema sikkema.ivn@outlook.com	<i>Duincursusgroep</i> Wim van der Ham T 06-20.02.53.37 ivnduin@gmail.com	<i>Onder water in Leiden</i> Aaf Verkade T 06-50.29.85.72 aaf@stadsgrachten.nl
<i>Website en ledenadministratie</i> Ria Fijn van Draat T 071-52.10.887 ivnleiden.website@hotmail.com	<i>Excursies op verzoek</i> Sietske van der Horst excursieopverzoek.ivnleiden@gmail.com	<i>Op je Gezondheid</i> Bep van Houten T 06-29.05.27.59 bepvanhouten@xs4all.nl
<i>Redactie Bladgroen</i> Hans ter Mors T 071-36.17.521 hanstermors@xs4all.nl	<i>Groene Boekenwinkel</i> Wendy Opstal en Fanne Sophie Doeven degroeneboekenwinkel.ivn@outlook.com	<i>PR en Communicatie</i> Ant Brandenburg T 06-27.85.66.03 ant.ivnleiden@gmail.com
Peter van den Berg T 06-18.21.03.79	<i>Historische Begraafplaats Groenesteeg</i> Madelène van den Berg at.groenesteeg@gmail.com	<i>Strand (ook cursus)</i> Maya de Veer T 06-42.81.56.78 ivnstrand@outlook.com
<i>Ontdek Natuur met Citizen Science</i> (IVN, KNNV en Naturalis) Maddy van Holland T 071-54.22.282 maddyvanholland@ziggo.nl	<i>Landgoederen</i> Edward Sodderland T 06-25.18.10.95 ewsodderland@casema.nl	<i>Tuinen Natuurlijk! cursus</i> Jolanda de Vries T 06-23.12.93.44 tuinennatuurlijk.ivnleiden@gmail.com
	<i>Leiderdorp</i> Wouter Gerstel T 071-58.96.392 woutergerstel@gmail.com	<i>Vogels (ook cursus)</i> Caroline Grimbergen ivnvogels@gmail.com
		<i>Zomeravondwandelingen Duin</i> Herman Doornebal T 0252-37.51.60 h.doornebal@ziggo.nl

Sluitingsdatum Bladgroen 25'3: 1 oktober 2025
Sluitingsdatum Bladgroen 26'1: 24 december 2025
Sluitingsdatum Bladgroen 26'2: 1 mei 2026

Inhoud

- 01 Voorpagina: Weidebeekjuffer, *Calopteryx splendens*
- 02 Colofon IVN
- 03 Inhoud
- 03 Van de voorzitters IVN en KNNV
- 04 Programma werkgroepen KNNV
- 09 KNNV Leiden 125 jaar
- 10 Interview Ria Fijn van Draat
- 11 Studiepunten voor je band met de natuur
- 12 Bezoek Duincursusgroep IVN aan Zuid-Kennemerland
- 13 Citizen Science: belangrijke biodiversiteitsdata leveren

- 15 Even bijpraten over Vissenmonitoring
- 15 Wulpen en grutto's bij het vallen van de avond
- 17 Parkieten tellen in Leiden en Leiderdorp
- 18 Vlindertrek
- 19 Verslagen excursies Vogelwerkgroep KNNV
- 22 Mutaties ledenadministratie KNNV
- 23 Colofon KNNV
- 28 foto: Grauwe ganzen, crèche

Verantwoording foto's: uit eigen archief, tenzij anders vermeld

Van de voorzitters

Van de voorzitter KNNV

De herfst van 2023 en lente van 2024 gaan de boeken in als extreem nat. Nooit had ik beseft dat te veel water ook slecht voor de natuur kan zijn. Prachtige duinvalleien waar in andere jaren massaal parnassia of moeraswespenorchis bloeide, waren in 2024 veranderd in uitgestrekte watervlakten. Van de rijke flora en paddenstoelenflora is weinig meer over.

Terwijl ik dit schrijf valt de eerste regen sinds ongeveer een maand. Maart 2025 was extreem droog en zonnig. Nooit eerder moest ik in maart de planten in onze volkstuin al begieten. Nu wel. Dit is wel weer het andere uiterste en het (grond)waterpeil daalt weer gestaag. Sommige van de duinvalleien die heel 2024 onder water stonden vallen droog en laten een treurige modderbodem zien. Zouden daar deze zomer en herfst al weer leuke planten en paddenstoelen te zien zijn? Ik betwijfel het.

Van vogelaars hoorde ik dat de droogte ook een probleem kan worden voor de weidevogels, omdat de grond uitdroogt en te hard wordt voor hun snavels en omdat de prooidieren naar diepere nog wel vochtige bodemlagen verhuizen, zelfs buiten het bereik van zo'n lange grutto-snavel. Voor paddenstoelenliefhebbers is die droogte ook behelpen. De in andere jaren rijkelijk aanwezige voorjaarspaddenstoelen laten zich (nog) niet zien. Gelukkig zijn er wel veel roesten te vinden, op zich ook heel interessante fungi met een ontzettend ingewikkelde levenscyclus die uit maar liefst vijf fasen bestaat. En om het zichzelf moeilijk te maken doen roesten ook nog aan gastheerwisseling: de eerste twee of drie fasen op de ene gastheer, de resterende fasen op een andere. Een leuk voorbeeld is de peer-jeneverbesroest, die zoals de naam al zegt zijn eerste drie stadia op bladeren van peer (zowel wild als gedomesticeerd) leeft en de resterende fasen op de takken van jeneverbes. Hoewel alle roesten parasieten zijn heeft de peer er weinig last van.

Wat voor weer het ook is, voor doorgewinterde natuurliefhebbers is buiten altijd genoeg te vinden en te beleven. De excursies en inventarisaties van de verschillende werkgroepen van de KNNV zijn al weer begonnen en andere zijn druk in de weer met het redden van overstekende padden of padden die in straatputten gevallen zijn. De KNNV gaat van 25 april tot 31 mei ook meewerken aan Expeditie Stadsnatuur, een bioblitz binnen de gemeentegrenzen van Leiden met het doel om zo veel mogelijk soorten (van welke groep ook) te rapporteren. Ik ben benieuwd hoeveel er gevonden gaat worden.

Dat droge weer is natuurlijk wel heerlijk als je op excursie gaat. Zelf heb ik het liefst dat het 's nachts regent en overdag droog is. Ik wens alle leden van de KNNV en IVN een heel natuurlijke en boeiende lente en zomer toe.

Leo Jalink

Van de voorzitter IVN

De gemeenten vragen onze afdeling regelmatig om mee te denken over natuur en duurzaamheid. Dat maakt me trots. Ze zien ons als een relevante maatschappelijke organisatie. Zo hebben we meegewerkt aan de omgevingsvisie van Zoeterwoude, meegepraat over de "Toekomst van Leiden", over duurzaamheid in Katwijk, bijeenkomsten bijgewoond over de Groene Zone bij Valkenburg en nagedacht over "Inclusief" Wassenaar. Even dat laatste. Wat kan IVN nu bijdragen aan de "Inclusie-agenda" van een gemeente? De vraag die de gemeente hier stelt is: "*Kan je wel altijd terecht op de school, sportclub of vereniging naar eigen keuze? Kan je werk doen dat aansluit bij je interesses en talenten? Of is dat moeilijk met jouw leeftijd, culturele achtergrond, gender, inkomen, talenten of beperkingen?*" Het werd me gaandeweg duidelijk dat mensen, oud of jong, uit de verschillende buurten, met of zonder beperking behoorlijke drempels kunnen ervaren. Maar wat zou ik als IVN'er kunnen bijdragen aan die discussie? Ik legde een link met de Meerjarenvisie van onze landelijke vereniging. Hier nodigt het IVN ons uit om bij te dragen aan een meer "natuurinclusief" Nederland: een wellevende, moderne samenleving waar we in elke levensfase dagelijks verbonden zijn met natuur. We willen ons sterk maken voor een samenleving, waar de natuur onderdeel uitmaakt van het dagelijks leven: van crèche tot verpleegtehuis. Er is, lijkt me, een raakvlak tussen de ambitie en dromen van IVN en het verzoek van de gemeente Wassenaar.

Inclusie en duurzaamheid kunnen met elkaar worden gecombineerd. Inclusie gaat om gelijkwaardige participatie van een of meerdere achtergestelde bevolkingsgroepen in de maatschappij. Maar het gaat ook om de ontwikkeling van betekenisvol samenleven, waarbij sprake is van toenemende participatie van elk individu, ongeacht de verschillen. En op deze wijze heeft het begrip inclusie relevantie voor de verhouding tussen mens en natuur. Inclusie en duurzaamheid richten zich immers op de toename van welzijn voor allen, nu en in de toekomst. Het inclusiebegrip hoeft namelijk niet alleen iets te betekenen voor de manier waarop we als mensen met elkaar samenleven, maar ook voor de relatie tussen mens en natuur. De Merenwijk in Leiden met haar vele succesvolle initiatieven kan dienen als aanknopingspunt. Er zijn hier immers veel mooie voorbeelden van buurten die samenkomen voor vergroening.

Je kan je afvragen of wij als IVN-afdeling wel divers en inclusief zijn. Diversiteit gaat over 'de mix van de verschillen'. En ja, ook hierin kunnen we als afdeling groeien. Maar inclusie gaat over hoe we met die mix omgaan. Diversiteit gaat over aantallen en percentages. Inclusie gaat over gedrag, waarden en spelregels. Als je alleen aandacht geeft aan het vergroten van diversiteit in

IVN, en niets doet aan het verbeteren van inclusie, dan is de kans groot dat er door de verschillen meer gedoe komt. Inclusie is een wat technisch woord voor iets heel menselijks en warm. Inclusie gaat over de zoektocht naar hoe we ons verbinden met anderen. Over een manier van samenwerken. Een heerlijke uitdaging, omdat ik geloof dat verschillen tussen indi-

viduen moeten worden gezien als kansen in plaats van als problemen die opgelost moeten worden. De ALV van vorige maand presenteerde een nieuw jaarplan met veel aanknopingspunten voor een warme, inclusieve IVN afdeling. Een taak voor ons allen.

Wietse Roodenburg

Programma werkgroepen KNNV

Vooraf

Op de website van de KNNV-afdeling Leiden en omgeving: <https://leiden.knnv.nl/> worden de activiteiten van de werkgroepen steeds tot op de dag van plaatsvinden kenbaar gemaakt.

Algemene activiteit:

Zondag 1 juni. 14-15:30 uur: Slootjescheppen (een activiteit in het kader van *Onder Water in Leiden (OWL)*)

In samenwerking met de LVO-academie (*Leidse Volkstuin Organisatie*) doet OWL aan slootjescheppen bij *Clubhuis van OTV (Onderlinge Tuinvereniging)* aan Vlietweg 66T, 2323LE Leiden. Dit wordt georganiseerd om een nulmeting te krijgen van het waterleven in de sloten. Iedereen is welkom om te scheppen, tellen, determineren of notuleren, zie ook <https://onderwaterinleiden.nl/kalender-haven-wijk-zuid/workshop-1>.

De ingang is bij een groot bord 'Welkom op 't Vogelhoff'; na de parkeerplaats een klein paadje inwandelen/-fietsen en dan links afslaan, zo'n 400 m het pad volgen tot aan een grasveld met picknickbanken en onze vlaggen.

Aanmelden voor deze activiteit bij Aaf Verkade kan via <https://onderwaterinleiden.nl/kalender>

Plantenwerkgroep

Algemeen

De activiteiten van de Plantenwerkgroep staan open voor alle KNNV-leden, maar ook anderen kunnen ter kennismaking deelnemen. Doe gerust een keer mee of nodig een bekende uit om eens te komen kijken.

De leden van de werkgroep denken en handelen actief mee bij de programmering. Zij krijgen onregelmatig een nieuwsbrief met aanvullende informatie en allerhande nieuwtjes. Wil je die ook ontvangen? Laat het weten.

Nieuw dit veldseizoen zijn enkele zomerse studieavonden. We gaan met de Heukels driemaal vers plantenmateriaal determineren: in de zomer is dat rijkelijk voorhanden en zelfs 's avonds kunnen we het bij daglicht bekijken! Elke avond is gewijd aan slechts één familie, zodat we vertrouwd raken met de haar eigen terminologie en vormenrijkdom, en zo onze kennis kunnen verdiepen. De eerste avond is inmiddels achter de rug: op 1 mei kwamen Kruisbloemen aan bod.

De studieavonden worden gehouden in het IJscubgebouw, Oegstgeesterweg 43, 2341 NZ Oegstgeest. Tegenover het gebouw aan de overzijde van de Oegstgeesterweg liggen sportterreinen met voldoende parkeergelegenheid. Maak daar gebruik van als je goed ter been bent. Aanmelding vooraf is niet nodig. Wat betreft veldactiviteiten zijn we inmiddels begonnen met de twee wekerende onderdelen in 2025: monitoren in Winning 3/ de Zwarte Pan en inventariseren van de faunapassage bij Knoop punt Ommedijk. Daarnaast zijn er vier zomerse avondwandelingen in een Leidse wijk waarbij we speuren naar stadsplanten.

a) Monitoren van Winning 3 en de Zwarte Pan (km-hok 85-464), Berkheide, Wassenaar.

Dit jaar loopt de route door een prachtig kilometerhok net ten noorden van de weg naar de Wassenaarse Slag. We gaan hier in Berkheide weer zoeken naar de bijzonderheden van natte duinvalleien en van het droge duin. De Zwarte Pan is het droge deel, met een aantal hoge toppen en mooie noordhellingen; het gebied wordt begraasd. Winning 3 is een voormalig onttrekkingskanaal, eind jaren negentig omgevormd tot plasjes met glooiende hellingen; het gebied wordt jaarlijks gemaaid en ontwikkelt zich nog steeds als natte duinvallei. Hier heeft onze club in 2016 in de Hollandse vastelandsduinen na tachtig jaar de Groenknor orchis teruggevonden; dat zegt iets over de kwaliteit van dit gebied.

Bij de eerste keer in 2000 zijn 'slechts' tien aandachtsoorten gevonden, in het zesde en laatste monitorjaar (2021) maar liefst 27! Welke gaan we in 2025 aantreffen? De vergunning staat toe slechts met een beperkte groep het gebied te betreden. Daarom is aanmelding vooraf verplicht.

b) Inventariseren van faunapassage bij Knoop punt Ommedijk, Wassenaar (aansluiting Rijnlandroute en N44). Bij het ontwerp van de Rijnlandroute (de nieuwe weg achterlangs de Stevenshof en onder Voorschoten door) is een ecozone aangelegd, waarlangs dieren zich kunnen bewegen tussen het kust- en het veenweidegebied. In het centrum ligt een grote pool in een terreintje dat bij de aanleg kaal gemaakt is. De vondst hier in 2024 van Slijkgroen (uiterst ongewoon voor onze regio) maakt nieuwsgierig hoe dit pioniersterrein zich verder gaat ontwikkelen. Rijkswaterstaat heeft toestemming tot betreden gegeven, mits we een hesje dragen. Daar is inmiddels voor gezorgd. Een deel van het terrein is drassig. Verzamelen bij het knooppunt langs het fietspad (zie rode kruis op bijgaande foto). Fietsen kunnen daar worden neergezet, auto's niet; vanaf het parkeerterrein bij het Valkenburgse Meer is het een kwartiertje lopen.

Behalve voor de carpool-excursies en voor het monitoren in Winning3/De Zwarte Pan is het niet noodzakelijk om je tevoren aan te melden. Maar voor de buitenactiviteiten kan het verstandig zijn: dan ben je namelijk verzekerd van eventueel laatste nieuws over wijzigingen in tijd en plaats: zelfs in het goede seizoen kan het weer tenslotte tot veranderingen nopen.

Geplande activiteiten

Zaterdag 31 mei, 19-20.30 uur: Zomeravondwandeling stadsplanten Houtkwartier

De eerste zomeravondwandeling: welke (stads)planten komen we tegen?
Verzamelen: hoek Houtlaan/Dieperpoellaan

Maandag 9 juni, 9-15 uur: monitoren Winning 3 - De Zwarte Pan

Zie weerkerend onderdeel a. Verzamelen hoek Vleysmanlaan / De Wassenaarse Slag, Wassenaar.

Dinsdag 17 juni, 9.30 uur: dagexcursie Wijk aan Zee: Paas- en Vuurbaakduin + Zee van Staal

Bij Wijk aan Zee ligt een stukje duin dat beroemd is onder botanisten vanwege de grote soortenrijkdom. Daar willen we wel eens rondkijken. Het is een absurd landschap: aan de ene kant dat rijke duin, aan de andere kant het brute beeld van een rokend

Tata Steel. Fascinerend. Wat gaan we zien? Een prachtige collectie zeedorpenflora: Bit-terkruidbremraap, Nachtsilene, Oorsilene, Kegelsilene, twee soorten Ossentong in allerlei kleuren, diverse langbaardgrassen. De grootste populatie Hondskruid (foto hiernaast) van Nederland zie je overal, en langs het pad naar zee: Dunstaartje.

Aanmelden verplicht, uiterlijk 13 juni, bij Ron Mes ron.mes@xs4all.nl en geef daarbij, vanwege carpools, aan of je zelf rijdt of mee wilt rijden.

Als je op eigen gelegenheid gaat (Zeecroft 13, 1949 BK Wijk aan Zee), laat dat Ron dan ook even weten. Hij zorgt namelijk voor ieders persoonlijke duinkaart waarmee je het duin van PWN in kan; de kosten daarvoor zijn € 2,00. Ook met die toestemming moeten we op de paden blijven en van de planten afblijven. Maar we gaan genoeg zien en genieten! Let op: beide duinen zijn erg steil en je loopt deels op mul zand. Verzamelen uiterlijk 9.30 uur op de parkeerplaats van begraafplaats Rhijnhof, Haagse Schouwweg, Leiden. Overbodige auto's kunnen daar gratis blijven staan. De excursie duurt tot ongeveer drie uur in de middag (exclusief terugreis). Neem een lunch en drinken mee.

Vrijdag 27 juni, 18.30-20 uur: faunapassage Ommedijk
Zie weerkerend onderdeel b. Verzamelen bij het knooppunt langs het fietspad.

Maandag 30 juni, 9-15 uur: monitoren Winning 3 - De Zwarte Pan

Let op: deze ronde stond eerst gepland voor zondag 29 juni, maar is een dag verzet omdat tot en met 29 juni de duinen voor groepsactiviteiten nog verboden gebied zijn i.v.m. de NAVO-top. Zie weerkerend onderdeel a. Verzamelen hoek Vleysmanlaan / De Wassenaarse Slag, Wassenaar.

Dinsdag 8 juli, 19-20.30 uur: Zomeravondwandeling stadsplanten Noorderkwartier

De tweede zomeravondwandeling: welke (stads)planten komen we tegen? Mogelijk verzamelen we ook wat materiaal voor de studieavond overmorgen.
Verzamelen: hoek Herensingel/Sophiastraat

Donderdag 10 juli, 19.30-22 uur: studieavond determineren Libbloemenfamilie

Wolfspoot

Een geurige familie met geslachten die we ook van de keuken kennen. In en rond Leiden komen we veel soorten tegen in allerlei biotopen. Vanavond bekijken we aan de hand van (zelf) meegebracht materiaal de grote variatie binnen deze familie.

Neem Heukels en loep mee.

Woensdag 16 juli, 10–13 uur: Het Nieuwe Strepen kilometerhok 95-462

Km-hok 95-462 is dit jaar door FLORON geselecteerd voor het project Het Nieuwe Strepen (HNS). Met dit project houdt FLORON de verspreidingsgegevens van de Nederlandse wilde flora actueel

en worden veranderingen vroegtijdig opgemerkt. Het hok (zie kaartje) omvat de wijk Roomburg, een klein deel van De Bult en een gedeelte van Zoeterwoude.

Loes Mellink heeft dit hok gereserveerd en de Plantenwerkgroep helpt haar bij het inventariseren van zoveel mogelijk biotopen in dit hok. Alle aangetroffen wilde en verwilderde planten worden voor Verspreidingsatlas.nl ingevoerd met de app VERA. Het inventariseren van een stadshok levert altijd wel weer verrassingen op. We bekijken eerst Archeologisch Park Matilo, dat deel uitmaakt van het UNESCO Werelderfgoed.

Verzamelen bij het Huis van de Buurt Matilo, Zaanstaat 126, 2314 GH Leiden. Hier kunnen fietsen veilig worden gestald. In de directe omgeving is betaald-parkeergelegenheid. Gratis parkeren kan op de parkeerplaats aan de Wierickestraat. Deze locatie is per auto alleen bereikbaar via de Fortunaweg, een

zijstraat van de Willem van der Madeweg.

Vrijdag 1 augustus, 18:30-20 uur: faunapassage Ommedijk

Zie weerkend onderdeel b. Verzamelen bij het knooppunt langs het fietspad.

Woensdag 6 augustus, 19–20:30 uur: Zomeravondwandeling stadsplanten Groenord

De derde zomeravondwandeling: welke (stads)planten komen we tegen?

Verzamelen: hoek Lucas van Leijdenstraat/Floris Versterlaan.

Woensdag 13 augustus, 10–14 uur: monitoren Winning 3 - De Zwarte Pan

Zie weerkend onderdeel a. Verzamelen hoek Vleysmanlaan/De Wassenarse Slag, Wassenaar.

Maandag 25 augustus, 9–17 uur: dagexcursie Bloemplaat, Brakel

De lezing in april van Kees Groen over zijn onderzoek naar ecosystemen in het rivierengebied leidde tot de gedachte om ter plekke te gaan kijken naar de bijzondere plantengroei.

Voordat deze dagexcursie daadwerkelijk georganiseerd wordt, wil ik nagaan of hiervoor voldoende belangstelling is. Wil je mee?

Laat het me snel weten.

(advertentie)

VAN DER WIEL

Nieuwe Rijn 62 - Leiden
Tel. 071 512 41 08

*"Van der Wiel Optiek
heeft een grote collectie
loepen. Wij geven u
graag advies en uitleg!"*

Voor meer informatie, kijk op www.vanderwieloptiek.nl

Vrijdag 5 september, 18:30–20 uur: faunapassage Ommedijk

Zie weerkerend onderdeel b. Verzamelen bij het knooppunt langs het fietspad.

Dinsdag 16 september, 19–20:30 uur: Zomeravondwandeling stadsplanten Rijndijkbuurt

De vierde zomeravondwandeling: welke (stads)planten komen we tegen? Mogelijk verzamelen we ook wat materiaal voor de studieavond overmorgen.

Verzamelen: hoek Hoge Rijndijk/Rijnstroomstraat.

Donderdag 18 september, 19:30–22 uur: studieavond determineren Composieten

Een grote familie met heel wat lastige geslachten. En bij het determineren moet je het maar net weten: wat is een pappus, een binnenste omwindselblad of buisbloem? Vanavond bekijken we aan de hand van (zelf) meegebracht materiaal de grote variatie binnen deze familie. Neem Heukels en loep mee.

Klein streepzaad *Crepis capillaris*

Zondag 5 oktober, 10–12 uur: seizoensbomenwandeling nabij de Morspoort

Inmiddels hebben we al in diverse delen van het Singelpark naar bomen gekeken: Hortus, Plantsoen, Lakenpark, Huigpark. Vandaag bezoeken we het park aan beide zijden van de Rembrandtbrug: de tuin bij het Wereldmuseum, Park de Put, en het Rembrandtpark. De herfst is op gang aan het komen en dat zal te zien zijn. Na afloop is er voor de liefhebbers voldoende horeca beschikbaar!

Verzamelen bij de Aeldisbrug (de Brug van de Ouderdom); deze nieuwe brug overspant de Groenhazengracht, pal aan de Witte Singel.

Koen van Zoest (tekst en foto's)

Vogelwerkgroep

Algemeen

De activiteiten van de Vogelwerkgroep (VWG) staan open voor alle KNNV-leden, dus niet alleen voor leden van de werkgroep zelf, maar bij limitering van het aantal deelnemers (bij excursies meestal maximaal zestien) krijgen werkgroepsleden voorrang bij de plaatsing.

Enkele keren per jaar is er een bijeenkomst voor de leden. Deze bijeenkomst kan een studieavond over een interessant onderwerp zijn, een fotopresentatie van een vogelreis of ook een ander doel hebben, namelijk om het programma voor het nieuwe jaar te bepalen. Ideeën voor het programma zijn uiteraard altijd van harte welkom.

Sinds 2019 is de werkgroep uitgebreid met een Mini-cursus Tuinvogeltelling en sinds 2020 met de Nestkastenwerkgroep. Voor contact: zie website KNNV Leiden, Vogelwerkgroep.

Wij hopen gezamenlijk te kunnen genieten van de prachtige gebieden die ons land rijk is en ons daar te laten verrassen door de vogels. In de groep is een ruime belangstelling aanwezig voor alle aspecten van de natuur, zodat wij ons niet alleen richten op het vogelen maar op alles wat leeft en groeit. Daarom streven wij ernaar met elkaar de blik breed te houden, uiteraard met het accent op vooral de vogels. Wij verwelkomen dan ook eenieder die deze instelling kan delen.

Let op, i.v.m. corona/covid:

Omdat velen van ons in de groep met verhoogd of hoog risico vallen, verzoeken wij met name, bij excursies met autovervoer: ga niet mee als je twijfelt over je gezondheid!

Let op:

- Geef s.v.p. steeds ook door of je een auto tot je beschikking hebt, en ook hoeveel plaatsen je beschikbaar hebt.
- Ieder wordt verzocht om de avond vóór de excursie zijn e-mail te raadplegen. Mochten er belangrijke mededelingen zijn, dan worden die op dat moment nog doorgegeven.
- Adres zwembad De Vliet: Voorschoterweg 6, 2324 NE Leiden.

Programma

Zaterdag 31 mei: Horsterwold. Vertrek 7 uur, zwembad De Vliet

Het Horsterwold, bij Zeewolde, is een van de grootste aaneengesloten loofbossen van Nederland. Midden in het gebied liggen een aantal ondiepe waterplassen waar je vaak dodaars, lepelaars, zwanen en eenden kunt zien. In de struiken klinken koekoeken, nachtegallen, grasmussen, zwartkoppen, tuinfluiters en braamsluipers. Zelfs de zomertortel laat hier nog regelmatig van zich horen. Er is trouwens nog een andere zeldzame vogel die je hier vaak kunt zien: de wespindief. En boven alles uit horen we de lokroep van de wielewaal. Vanuit de hoge populieren waar ze zich bij voorkeur ophouden klinkt het 'dudeljo'. De wielewaal is de trots van het Horsterwold. Met meer dan zestig broedparen is dit een van de grootste populaties in Nederland.

Aanmelden uiterlijk do. 29 mei. 20 uur bij ad.den.toom@live.nl, 06-51.19.09.83.

Zaterdag 21 juni: Groenzoom. Vertrek 7 uur, zwembad De Vliet

Dit gebiedje bij Pijnacker, midden in de *De Groenzoom (natuurgebied tussen Pijnacker en Berkel)*, trekt vanwege de waterrijkdom veel vogels aan, zoals steltlopers, eenden en ganzen. Soorten als Grutto, Tureluur, Kievit en Kluut zijn hier algemeen en broeden er ook. Kempmaan zijn er in het voorjaar met regelmaat in prachtig broedkleed te zien. En met wat geluk zelfs bijzonderheden als de Zwarte Ibis. De laatste jaren broeden hier ook steltkluten. Wie weet laat de roerdomp zich zien of horen. Grote kans dat de blauwborst ons komt begroeten.

Aanmelden uiterlijk do 19 juni 20 uur bij artstaal@gmail.com, 06–34.34.40.26.

Zondag 29 juni: Dordtse Biesbosch. Vertrek 7 uur, zwembad De Vliet

o.l.v. Jaco en Erik gaan we naar twee bijzondere gebieden van de Dordtse Biesbosch. De Noorderdiepzone is een van de laatst

toegevoegde natuurgebieden van het Nationaal Park De Biesbosch onder de naam Nieuwe Dordtse Biesbosch. Het is een heel waterrijk gebied, een lustoord voor vogels. Vlakbij liggen het Zuidplaatje en de Tongplaat, die op een klein oppervlak een aantal verschillende biotopen hebben. Dat geeft een grote natuurvariatie. De Tongplaat heeft een open waterverbinding met de Nieuwe Merwede en is een zoetwatergetijdengebied waar het tij een (bescheiden) invloed heeft op het water.

Aanmelden uiterlijk do. 12 juni 20 uur bij j67vr@icloud.com, 06-22.35.91.48.

Zaterdag 12 juli: Fietsexcursie Starrevaart en de Nieuwe Driemanspolder. Vertrek 8 uur bij de Vlietlandbrug Voorschoten Vandaag maken we een mooie fietstocht langs en door twee mooie vogelgebieden. Via de Meesslouwerplas fietsen we naar de Starrevaartplas. Al jaren een bekende vogelspot, die afgelopen jaren opnieuw is ingericht. Na een kort bezoek aan de kijkhut fietsen we door naar de Nieuwe Driemanspolder. Dit gebied dient als waterberging en heeft veel soorten vogels aangetrokken. We maken kans op allerlei watervogels, rietvogels, kleine zilverreiger, bruine kiekendief (foto), patrijzen en met een beetje geluk de steenuil. Via de Stompwijkse polder fietsen we terug naar de Knip-laan en kijken bij de parkeerplaats Starrevaart of de ijsvogel zich laat zien.

met een beetje geluk de steenuil. Via de Stompwijkse polder fietsen we terug naar de Knip-laan en kijken bij de parkeerplaats Starrevaart of de ijsvogel zich laat zien.

Aanmelden uiterlijk do 10 juli 20 uur bij th.bijvoet@ziggo.nl, 06-15.03.8-2.22.

Zaterdagavond 9 aug: Excursie door de Uithof. Vertrek 18:30 uur, volkstuin Jaap Edenweg 15A tuin 57, Den Haag In het zuiden van Den Haag ligt een prachtige natuurstrook. Een van de pareltjes daarin is het gebied de Uithof met een variatie aan ecosystemen (bos, water en weide). o.l.v. Marianne Stahlie wandelen we vanaf 18:30 uur door dit prachtige natuurgebied en laten ons verrassen door wat hier nog aan vogels te vinden is en door het gouden uurtje aan het einde van onze route.

Wie van het buitenleven houdt, is tevoren (17 uur) en na afloop (rond 21:30 uur) bij Marianne welkom op ATV de Uithof voor hapje/drankje. We kunnen allen wat lekkers meenemen/maken en Marianne zorgt voor thee, koffie, kruidenwater of sap.

Aanmelden uiterlijk do. 7 aug. 20 uur bij me.stahlie@telfort.nl, 06-12.04.85.45.

Vrijdag 29 aug: Westhoek. Vertrek 7 uur, zwembad De Vliet De Vogelwerkgroep gaat iets nieuws doen! Jaarlijks speelt zich langs de Friese Waddenkust een van de meest spectaculaire vogelfenomenen van ons land af. We willen hier met een groep van maximaal acht mensen van genieten. Bij opkomend tij verzamelen zich bij het gehucht Westhoek vele tienduizenden steltlopers op een van de grootste hoogwatervluchtplaatsen in ons land. We zorgen dat we drie uur voor hoogwater onder aan de dijk aanwezig zijn en blijven daar zo stil mogelijk om de vogels niet te verstoren (neem eventueel een krukje mee!). Een telescoop is echt nodig.

Aanmelden uiterlijk wo. 27 aug. 20 uur bij andrienvanroon@gmail.com. 06-30.31.45.63.

Zaterdag 6 sept: Oostvaarders- en Lepelaarsplassen.

Vertrek 7:15 uur, zwembad De Vliet

Een najaarsexcursie naar de Oostvaardersplassen is vaak goed voor visarend, boomvalk, waterral, ijsvogel, zeearend, baardman en vele soorten ganzen en eenden. Dit is ook de tijd van de vogeltrek, dus dwaalgasten zijn goed mogelijk. We gaan o.l.v. Stan ook op zoek naar de roodhalsgans tussen de duizenden brandganzen. En de raaf wordt hier ook gezien. Kortom, meer dan genoeg om er een aangename dag van te maken. We gaan lekker en stevig wandelen om alle mooie kijkpunten aan te doen. Uiteraard maken we een pitsstop in het Buitencentrum Oostvaardersplassen.

Aanmelden uiterlijk do. 4 sept. 20 uur bij stanvanderlaan@casema.nl, 06-10.72.01.30.

Zondag 19 okt: Maasvlakte en Oostvoornse meer. Vertrek 8 uur, zwembad De Vliet

De najaarstrek is in volle gang als wij naar de Maasvlakte gaan. Zowel binnen- als buitendijks kunnen we diverse vogelsoorten vinden die nog even rusten en foerageren voordat ze verder trekken. Ook worden soms schaarse soorten, zoals arendbuizerd, velduil, smelleken en slechtvalk gemeld. Na op de Maasvlakte gevogeld te hebben, kijken we uit over de slikken van Voorne en speuren we het Oostvoornse Meer af. Vogels die we hopen te gaan zien: tapuit, keep, bladkoning, (vuur)goudhaan, wulp en ijsvogel.

Aanmelden uiterlijk do. 16 okt. 20 uur bij ad.den.toom@live.nl, 06-51.19.09.83.

En alvast voor in de agenda:

- **zondag 16 nov: NP Zuid Kennemerland.** Vertrek 8 uur, zwembad De Vliet)
- **woensdag 19 nov presentatie Toine Andernach** om 19:45 uur Yuverta College, Lange Voort 70, Oegstgeest
- **zaterdag 13 december: Polder Arkemheen & het Nuldernauw.** Vertrek 8 uur, zwembad De Vliet

Anke Burgers

Mossenwerkgroep Hollands Duin

Voorbereiding

Om mee te kunnen komen is het nuttig als je je alvast de basis-kennis eigen maakt. Daar kun je het volgende voor doen:

- Bestudeer op BLWG.nl de hoofdstukken Mossen en Korstmossen.
- Schaf een goede loep aan die minstens tien maal vergroot, bij voorkeur met een lampje erin.
- Je kunt met de aanschaf van een stereo- en een doorlicht-microscoop wachten tot je hebt beslist of je verder gaat met mossen en lichenen (voorheen korstmossen). Op de studie-avonden kun je de apparatuur bekijken.
- Ook met de aanschaf van boeken kun je eventueel wachten tot je op een studie-avond onze boeken hebt ingezien.

Planning activiteiten

- studieavonden op 9 september, 11 november en 13 januari (2026) in het Jan Verwey Natuurcentrum, Zilverdijk 20, 2201 SX Noordwijk, 20-22 uur.
- excursies op 8 oktober en 10 december. De excursiegebieden kiezen we op de voorafgaande studieavond.

Aanmelden

- aanmelden per e-mail bij KNNVLeiden5@gmail.com.
- aanmelden in de zeven dagen voorafgaand aan een activiteit (studie-avond of excursie) tot uiterlijk 12 uur op de dag voorafgaand aan de activiteit.
- na aanmelding ontvang je informatie over plaats en begintijd.

Jeannette Teunissen

Paddenstoelenwerkgroep

De Paddenstoelenwerkgroep organiseert excursies en inventariseert natuurgebieden en parken in Leiden en omgeving. De excursies worden - zodra ze gepland zijn - aangekondigd via de website <https://leiden.knnv.nl/> en via de aankondigingsmailtjes. Houd als belangstellende dus ook de website in de gaten.

Leo Jalink (e-mail: leo.jalink@naturalis.nl)

Witte
kluifzwam
*Helvella
crispa*

KNNV Leiden 125 jaar

Onze Leidse afdeling van de KNNV bestaat in 2027 maar liefst 125 jaar. We komen later nog eens op terug wat er in die 125 jaar zo allemaal gepasseerd, onderzocht, geïnventariseerd en gedetermineerd is, en hopen ook nog de nodige anekdotes op te duiken over ijskoude excursies, veel te warme wandelingen en weggespoelde natuurliefhebbers. Als je zo'n verhaal kent stuur het zeker aan ons door.

Voor nu hebben we alvast bedacht dat het erg leuk zou zijn om ter ere van de 125ste verjaardag eens flink uit te pakken en met z'n allen iets leuks te gaan doen. Maar wat is leuk? Dat is nou precies de vraag die wij aan jullie hebben.

Wij hebben tot nu toe bedacht, een weekend naar een mooi gebied ergens in Nederland, dat we daar bijvoorbeeld een Nivonhuis afhuren. Overdag verschillende excursies, in de avond een lezing of samen het een en ander determineren. En natuurlijk gezellig samen ontbijten en avondeten. Maar wat vinden jullie daarvan? Zijn er misschien andere ideeën? En als er zo iets

georganiseerd wordt, zou je er dan aan meedoen?

Los van een activiteit met z'n allen willen we in 2027 ook een aantal publieksactiviteiten gaan organiseren. Onze 125-jarige afdeling is nog springlevend en dat willen we laten zien. Ook daarvoor zijn we op zoek naar ideeën en suggesties, dus heb je een idee of wil je iets organiseren geef het aan ons door.

Onze laatste vraag aan jullie gaat over de organisatie van de verschillende activiteiten. We willen daar een feestcommissie voor instellen en zijn op zoek naar vier of vijf leden die daar in mee willen gaan helpen. Vind je het leuk om er aan mee te werken, laat het ons weten.

Al jullie reacties, tips, ideeën en aanmeldingen graag vóór 27 juni naar Stan van der Laan (e-mail). zodat de feestcommissie daar na de zomervakantie mee aan de slag kan.

Feestelijke groeten van **Leo, Marco, Frank, Eke en Stan**

(advertentie)

VAN DER WIEL

Nieuwe Rijn 62 - Leiden
Tel. 071 512 41 08

*"De beste verrekijker?
Daar hebben we aardig kijk op!
Kom eens langs zodat we samen
kunnen kijken en vergelijken."*

Voor meer informatie, kijk op www.vanderwieloptiek.nl

Interview Ria Fijn van Draat

We hebben bij IVN Leidse regio veel leden die heel lang lid zijn en een enorme bijdrage hebben geleverd aan onze afdeling. We laten ze graag aan het woord in een aantal interviews. Het worden mooie verhalen van mensen die opgroei(d)en met de natuur en die hun passie en energie willen inzetten voor onze afdeling. Dit vierde interview in Bladgroen is met Ria Fijn van Draat, het nieuwste erelid van IVN Leidse Regio.

In 2024 wordt Ria erelid van de IVN afdeling Leidse regio. Als motto voor de oorkonde lezen we de volgende tekst: nuchter, grote en snelle inzet, zeer ter zake kundig. Ja, en nuchter is zij zeker over haar eigen rol. Ria hoeft niet zo nodig in de schijnwerpers te staan. Na enige aandrang, gaan we toch bij haar op bezoek. Een heerlijk huis, een snorrende poes Kitty en verrukkelijke appeltaart. Ze kijkt uit over een mooi weiland en in de verte de kinderboerderij Merenwijk. Een ooeivaar komt prachtig binnenzeilen. Hoe kijkt zij terug naar de afgelopen periode, maar ook vooruit?

Wie is Ria?

Ria is opgegroeid in hartje Hilversum, waar haar vader een bakkerij had en een brood- en banketbakkerswinkel. Alle kinderen deden hun plicht. Ria was de jongste. Via de padvinderij kwam ze in aanraking met de natuur en leerde planten en bomen herkennen. Na de HBS wordt zij chemisch analiste. Trouwde (gescheiden in 1994) en kreeg drie kinderen. In 1986 volgde Ria een opleiding voor herintredende vrouwen in programmeren en systeembeheer. Een baan bij het ministerie van Binnenlandse Zaken volgde tot aan haar pensioen. Na een vogelreis in Polen wordt haar geadviseerd lid te worden van IVN, om nog meer kennis op te doen. Dat leek haar een goed idee en ze volgde een vogelcursus. En wat waren het aardige mensen. Omdat destijds voor leden een verplichting rustte om óf donateur te worden óf lid maar dan actief bij te dragen, was de keuze niet moeilijk. In 2003 begon zij bij de Werkgroep Agrarisch Natuurbeheer (WAN). Toen al met Johan Kieft. Al in 2005 ging ze de redactie van ons IVN-blad versterken, toen Sleutelblad geheten. Al snel komt daar de nieuwe website van onze afdeling bij. In 2006 werd zij benoemd tot secretaris en bestuurslid van onze afdeling.

Ze volgde de Natuurgidsenopleiding van 2007/2008, maar haar ambitie ligt duidelijk niet bij het gidsen, maar in het beleid. Ze vervulde het secretariaat tot 2022: een record van zestien jaar! Daarna blijft ze de ledenadministratie en de website verzorgen, tot vandaag de dag. Naast deze werkzaamheden heeft ze nog tijd voor hobby's zoals fietsen en het digitaal spreekuur in de bieb. Lezen doet ze veel, ook natuurboeken. Helaas is er te weinig tijd om alles bij te houden. Huishoudelijk werk ligt haar niet zo, maar ze houdt ervan om snel tot actie over te gaan als iemand wat van haar vraagt. Het is een vitale, optimistische vrouw, slechts 76 jaar oud, waar we bijzonder trots op kunnen zijn.

Ik heb enkele vragen voor haar.

Vandaag de dag hebben we bijna 500 leden. Dat was in 2003 minder dan de helft. Hoe verklaar je deze toename?

We hebben gelukkig veel actieve leden, maar ook heel veel leden die slechts lid willen zijn en de afdeling zo willen steunen. Maar hoe krijg je hen meer in beweging? Ik kan slechts denken en hopen dat de mensen dichter bij de natuur willen staan. Dat ze beseffen dat natuur ze gelukkiger en gezonder kan maken. Het gaat immers over verwondering en bewustwording. Dat zijn twee aspecten die heel belangrijk voor mij zijn. En natuurlijk, onze afdeling bestaat uit heel fijne mensen en dat wordt goed duidelijk gemaakt tijdens wandelingen en cursussen.

Een groeiende vereniging heeft ongetwijfeld last van groeistuipjes. Wat zijn de grootste uitdagingen geweest in de afgelopen periode?

Zonder enige twijfel was dat de eerste keer dat de website volledig werd aangepast. Dat was ongeveer acht jaar geleden. Dat viel aardig tegen. Ik wachtte lang om te zorgen dat de kinderziektes van de software waren verholpen. Twee maanden, elke vrije minuut had ik nodig om de website aan te passen zoals gedacht. De aanpassing van drie jaar terug ging heel wat makkelijker. Ook de introductie van het Service Model, waarin Landelijk een grote rol ging spelen bij het innen van contributies en die ik samen met Joop heb ingevoerd was een stevige klus. En een persoonlijke uitdaging was vorig jaar om toch alles gedaan te krijgen met een gebroken rechter pols.

Hoe is de samenwerking met de KNNV tot stand gekomen?

We vonden elkaar snel bij de organisatie van de Nieuwjaarsreceptie. Het jaar 2012 was de eerste keer dat we samen het nieuwe jaar ingingen. En dan maken we samen ook nog het gezamenlijke tijdschrift Bladgroen. Trouwens, veel leden van onze afdeling zijn ook lid van de KNNV Leiden. Samen zijn we immers sterker. En we vullen elkaar goed aan. Toch geloof ik dat er meer uit deze samenwerking kan worden gehaald.

Wat zijn de ervaringen die je het meest zijn bijgebleven tot nu toe?

Dat was de Natuurgidsenopleiding van 2007/2008. Met zeer betrokken docenten, leuke deelnemers, heel intensief. Ik heb genoten. Met trots wordt het verslag van haar adoptieterrein uit de kast gehaald. "Waterschapsheuvel in de Houtkamp van Leiderdorp". Ik heb zo veel geleerd. Ik was in die tijd al secretaris van de afdeling. Maar dit kon er nog wel bij.

Heb je lievelingsplekjes waar de band met de natuur voor jou bijzonder voelbaar is?

Ja, de Strengen. Ik ben daar vaak. Ik geniet van het water, de vogels en ik zorg voor dit mooie gebied door regelmatig afval te verwijderen. Laarzen aan en de strijd aangaan, ook met invasieve exoten zoals de Reuzebalsemien. Het eerste jaar hebben we met een groep wel zeventig vuilniszakken met deze planten kunnen verwijderen. Ja en vogels blijven mijn passie. Juist omdat de Strengen zo nat en waterrijk zijn, kom je veel bijzonders tegen. En als ik niet weet welke vogel ik hoor, gebruik ik mijn apps.

Wil je nog iets delen met de lezers?

Het enthousiasme van onze IVN'ers is ons sterkste punt. Dat moeten we vasthouden. En iets anders, zoals je ziet staan hier geen bloemen binnen. Dat heeft een reden. Al die bestrijdingsmiddelen, dat kan niet goed zijn. Geniet van de planten en bloemen in de natuur. Laat je verwonderen en verplaats de bloemen niet naar vazen in de huiskamer. Beseft dat je meer kan dan je denkt. Druk zijn is geen reden om niet iets aan te pakken.

Wietse Roodenburg

Studiepunten voor je band met de natuur

Mossen bestuderen met een loep, zoeken naar kevertjes en in bomen klimmen: studenten van het Leiden University College in Den Haag ruilen vier maanden lang hun studieboeken om voor natuur. Ze volgen een stoomcursus tot Natuurambassadeur. IVN Zuid-Holland, IVN Leidse Regio en Leiden University College organiseren dit.

Met loepen, potjes en zoekkaarten lopen de studenten op 14 februari 2024 door het Haagse Bos. Het is de tweede dag van de cursus 'The Ecology Project', en het thema fauna staat vandaag centraal. Studente Belize zoekt met drie studiegenoten naar bodemdierpjes. Ze schuiven wat bladeren opzij en vinden een regenworm. Ze pakken hem voorzichtig op en kijken op de zoekkaart welke worm het precies is. In het begin is er wat ongemak, maar met elk diertje dat ze tegenkomen worden de handen viezer en de reacties enthousiaster. Ze vinden een duizendpoot, naaktslakjes en zelfs een wants. 'Ik vind dit heel gaaf', zegt Belize. 'Voor mijn opleiding zit ik veel binnen. Maar ik wil me graag verbonden voelen met de natuur en mijn handen vies maken. Door deze cursus krijg ik die kans.'

Op 19 februari 2025 onderzoekt de volgende lichting studenten de bodemdierpjes en welke bomen en vogels er in een klein stuk Haagse Bos te vinden zijn.

Op initiatief van Leiden University College

Docent Ann Marie Wilson van Leiden University College (LUC) nam in 2023 contact op met IVN Zuid-Holland omdat ze een verdiepend keuzevak wilde gaan geven, waarbij studenten de band met de natuur konden onderzoeken en versterken. Het LUC biedt een Bachelor of Arts (BA) en een Bachelor of Science (BSc) in Liberal Arts and Sciences aan, met focus op de wereldwijde uitdagingen van vandaag: Vrede en Recht, Duurzaamheid, Welvaart en Diversiteit. Wilson is daar universitair docent geschiedenis en geeft les in historische methoden en milieugeschiedenis. Zij wilde de internationale studenten, aanvullend op academische kennis en vaardigheden, laten leren over de (lokale) natuur, wat zij zelf kunnen doen om goed voor de natuur te zorgen. Zij wilde ook leren hoe zij anderen kunnen enthousiasmeren om zich ook in te zetten voor een groene, gezonde leefomgeving. Voor ons, IVN'ers, zijn jongeren een interessante groep, omdat we graag willen weten hoe we jongeren kunnen bereiken, bijvoorbeeld met de Natuurgidsenopleiding (NGO). En dus zeiden we in Leiden enthousiast JA. We namen de NGO als voorbeeld, waarbij deze keer de docent de binnenlessen voor haar rekening nam en IVN in het Engels de buitenlessen en lessen over gidsvaardigheden verzorgde. 'The Ecology Project' werd een mooi experiment voor het LUC en voor IVN Leidse regio in Den Haag.

Hiëroglyfen-

lieveheersbeestje

Coccinella

hieroglyphica

Studenten die wilden deelnemen, moesten een motivatiebrief indienen. Een van hen was Elisa, student Earth, Energy and Sustainability aan het LUC: 'Ik vond het een unieke kans om me te verdiepen in onderwerpen die normaal niet aan bod komen, zoals wat er gebeurt in je eigen achtertuin. Iedereen herkent een zebra, maar de meeste mensen weten niet wat de nationale vogel van Nederland is. De grutto.'

Natuureducatie in het Engels

De IVN-natuurgidsen Marian Kathmann, Sanne van Gammeren en Ant Brandenburg maakten in korte tijd een sterk ingekorte NGO. De thema's die aan bod komen, zijn natuurintelligentie, flora, fauna, ecologie, natuur in de buurt, landschap, bodem, natuureducatie en natuurgidsvaardigheden.

Veel van het lesmateriaal van IVN is volledig in het Nederlands. Waar nodig is dat vertaald. Maar de educatiematerialen over planten en dieren zijn vooral in het Nederlands. Daarom is er in elke subgroep van deze cursus minstens één Nederlandstalige leerling om te helpen met vertalingen. Leerlingen die andere talen spreken dan Nederlands en Engels worden ook uitgenodigd om de soortnamen in hun moedertaal te leren en te delen.

Een thema in het programma is de mate waarin je je verbonden voelt met de natuur in je directe omgeving. Sanne: 'Dat is een belangrijk thema voor studenten aan het LUC, want die komen vaak uit het buitenland. Die hebben in hun thuisland misschien wel een band met de natuur opgebouwd, maar als ze hier komen moeten ze die weer herontdekken.' De studenten gingen dus veel samen naar buiten. Elisa: 'Je leert veel meer als je buiten een plant ziet en aanraakt, dan wanneer je ernaar kijkt op een scherm.'

foto: zie website <https://www.zonmw.nl/nl/artikel/mdt-kort-de-natuur-als-leermeester>

Concreet aan de slag

Tussen de cursusdagen door houden studenten een natuurdagboek bij. De eerste week is hun al van alles opgevallen waar ze eerder niet zo bij stilstonden: bomen die in de knop staan, krokussen en sneeuwkllokjes die opkomen, en een nieuwsgierig roodborstje.

Ze bestuderen de kleine organismen in het water en op de bodem, onderzoeken hun eigen angsten in de natuur, bedenken nieuwe excursievormen en oefenen die bij elkaar. Een leerdoel om ook te halen is om je weer kind te voelen en in een boom te klimmen. Hier hebben de studenten alle tijd voor in Het Bewaarde Land (Meijendel Den Haag), waar ze de dag natuurlijk afsluiten met de altijd heerlijk brandnetel-kruidensoep, met zelfgeplukte planten uit het duingebied.

'Veel jongeren maken zich zorgen om het klimaat en over de natuur, maar voelen zich machteloos om zelf iets te doen. Wat gebeurt er als ze van de grote vraagstukken inzoomen op de levende natuur in hun directe omgeving? Als je kijkt naar hun band met de levende natuur om hen heen, dan is die minimaal' zegt Sanne. Tijdens dit project maakten studenten opnieuw verbinding met de natuur, met hun hart, handen, hoofd én onderbuik.

Stevige opleiding met resultaat

Nu we ver gevorderd zijn in het tweede jaar van de cursus, zien we ook de resultaten. Sanne: 'De studenten hebben ervaren hoe mooi de natuur is, en wat de gezondheidsvoordelen zijn voor henzelf. Voor ons was ook belangrijk dat studenten hun talenten ontwikkelen. Omdat ze hun hoofd al veel gebruiken, willen we juist inzoomen op: wat kan jij, hoe wil jij je ontwikkelen en hoe

wil jij je eigen toekomst vormgeven?'

Daarnaast was er aandacht voor het theoretisch kader achter de cursus. Ze moesten bijvoorbeeld een wetenschappelijk verslag inleveren over natuureducatie in Nederland en op zoek gaan naar bewijs vanuit de wetenschap.

Het intensieve contact met de jongeren geeft IVN meer inzicht in wat jongeren nodig hebben. Marian: 'Ik vind het heel interessant om te zien hoe ze denken en wat ze interessante werkvormen vinden. Ze zijn enorm geïnteresseerd en er is veel interactie.' Wat is hun het meest bijgebleven van de eerste les? Ant: 'Dat studenten zich niet echt verbonden voelen met de natuur, in tegenstelling tot hun ouders of opa's en oma's en het soms echt eng vinden. Maar dat ze wel veel behoefte hebben aan een natuurlijke rustgevende omgeving. Ze missen het echt.'

Wordt vervolgd?

Beide partijen willen het vak bij LUC blijven aanbieden, maar het is een uitdaging om het programma een vaste plek te geven binnen de onderwijsinstelling, omdat voor de inzet van IVN externe financiering nodig is. Daarnaast is er de wens om het traject ook op andere onderwijslocaties aan te bieden en dan is een enthousiaste docent een vereiste om de samenwerking te laten slagen. Wie graag met natuureducatie aan de slag wil, kan aankloppen bij IVN Zuid-Holland of IVN Leidse regio. Sanne: 'Vanuit IVN geven we graag advies. Ook gaan we graag in gesprek over hoe we bij andere onderwijsinstellingen een gelijksoortig programma kunnen helpen uitvoeren.'

Dit verslag is door mij samengesteld uit een aantal artikelen.

Ant Brandenburg

Bezoek Duincursusgroep-IVN aan Zuid-Kennemerland

De leden van de Duincursuswerkgroep willen de Nederlandse duinen nog beter leren kennen en zijn daarom begonnen andere IVN-afdeling langs de kust te bezoeken. Vorig jaar bezochten we IVN Voorne-Putten Rozenburg. Wij ontvingen ze enige maanden later in Meijendel voor een tegenbezoek.

Dit jaar reisden we naar IVN Zuid-Kennemerland. Op een zonovergoten dag in april werden we bij het bezoekerscentrum De Zandwaaier te Overveen begroet door Arend Reinink. Hij nam ons mee door het gebied.

Vanuit het prachtig uitzichtpunt Lichtbakkeet hadden we zicht op de zee-reep, die inmiddels ook hier op verschillende plekken voorzien is van ker-

Hierdoor kan kalkrijk zand gemakkelijker het achterland bereiken. De duinen achter de zeereep zijn zeer open, met hier en daar een losstaande meidoorn. Grote hoeveelheden dicht struweel ontbreken. Op verschillende plekken is geplagd, zodat ook hier het zand makkelijker kan stuiven. Het geplagde materiaal is vervolgens gebruikt bij de aanleg van een wildviaduct.

Anders dan in onze regio vindt waterwinning sinds 2004 in Zuid-Kennemerland niet meer plaats. Alle leidingen en pompen liggen er nog wel en zouden bij een grotere vraag naar drinkwater zo weer gebruikt kunnen worden. Beëindiging van de waterwinning had positieve effecten op de natuur als gevolg van de stijging van de grondwaterstand. Nadelig was het voor een aantal woningen in de buurt. Kelders kwamen blank te staan, en er werd geëist dat de winning van drinkwater werd hervat. De rechter ging daar niet in mee.

Grote grazers worden ingezet bij het beheer van het terrein. Niet alleen Koniks en Schotse Hooglanders zijn actief. In het zuidelijke

deel van Zuid-Kennemerland houdt ook een kudde wisenten het gras kort en dit blijken ze prima te doen. Konijnen zouden een belangrijke rol kunnen spelen bij het kort houden van de vegetatie, maar hun aantal is zeer beperkt. Bij de golfbaan ten zuiden van Zuid-Kennemerland vangt men daarom dan ook konijnen die vervolgens in het gebied worden uitgezet. Overigens veroorzaakt de populatie damherten in het terrein geen probleem van overbegrazing, zoals we dit kennen in de Amsterdamse Waterleidingduinen.

Op de toppen van de duinen zie je vaak groepjes zwarte dennen die in het begin van de vorige eeuw zijn aangeplant om het zand vast te houden. De beroemde Jac. P. Thijssse, die overigens aan de rand van Zuid-Kennemerland woonde, adviseerde alleen de toppen van dennen te voorzien, zodat het reliëf van het duin in stand bleef. Ze worden ook nu nog de 'bosjes van Thijssse' genoemd.

Tijdens onze wandeling veel mooie natuur, maar ook iets anders. Op verschillende plekken stenen herdenkingsmonumenten ter

nagedachtenis aan de vierhonderd gefusilleerde landgenoten die hier tijdens de Duitse bezetting zijn begraven. We waren even stil.

Het bezoek aan Zuid-Kennemerland was zeer leerzaam. Om de verschillen en overeenkomsten van Zuid-Kennemerland met de gebieden in onze regio te zien was zeer leerzaam en we nemen dit mee naar de duincursussen die we in de toekomst zullen organiseren.

Uiteraard hebben we Arend Reinink en zijn collega's van IVN Zuid-Kennemerland uitgenodigd voor een tegenbezoek en wij gaan weer een afspraak maken met een andere IVN-afdeling ergens langs de kust van Nederland.

Wim van der Ham

Citizen Science: ook jij kunt belangrijke biodiversiteitsdata leveren!

Echt iets voor mij?

Absoluut! Er zijn tal van Citizen Sciencesprojecten (Burgerwetenschap, CS) op het gebied van natuur waarbij mensen met weinig tot gevorderde kennis actief kunnen deelnemen. Meedoen aan Citizen Science (CS) is een leuke én nuttige manier om dicht bij de natuur te komen en er meer over te leren. De verzamelde kennis over de staat van biodiversiteit levert trends op in soorten, juist cruciaal in deze tijd van biodiversiteitscrisis. Onze omgeving verandert snel en dergelijke data zijn essentiële instrumenten voor besluitvorming en vormen bovendien een belangrijk historisch archief.

Kies een project dat aansluit bij je huidige kennisniveau en groei van daaruit verder. Onderschat je mogelijkheden niet! Typisch

voor CS-projecten zijn de tweeledige doelen: enerzijds het verwerven van data voor wetenschappelijk onderzoek en anderzijds het betrekken van het publiek bij milieukwesties, het bieden van educatie en het koesteren van waardering voor de natuur. Sommige projecten leunen meer naar de ene kant en vereisen soms een zekere expertise, terwijl andere juist gericht zijn op een zo breed mogelijk publiek.

Wat levert deelname jou op?

Je gaat je omgeving anders zien, je leert, je draagt bij. Hopelijk stimuleren CS-activiteiten ook je 'soortenkennis': het vermogen om soorten te herkennen en te noemen. Dit is een belangrijke stap op weg naar meer biodiversiteitsbewustzijn. Deelnemers krijgen een beter begrip van hoe 'natuur' functioneert en hoe ze te bestuderen is. Begrip is de eerste stap naar actie. Door bij te dragen aan het verzamelen van data die betekenisvol zijn voor biodiversiteitsmonitoring, ervaren deelnemers het belonende gevoel actief iets te doen voor biodiversiteit. Dit is vooral belangrijk in een tijd waarin velen zich machteloos voelen.

De werkgroep *Ontdek natuur met Citizen Science*

De werkgroep *Ontdek natuur met CS* probeert de drempel tot deelname aan CS te verlagen door hulp te bieden aan potentiële deelnemers in de vorm van veldworkshops en lezingen. Onze aandacht ging het afgelopen jaren onder andere uit naar de Nationale Bijtelling, het gebruik van ObsId / waarneming.nl (voor losse waarnemingen en Bioblitz) en het onderzoek 'Oeverplanten'. De KNNV-Vogelwerkgroep en de KNNV-Plantenwerkgroep doen ook aan vormen van CS: tellingen voor SOVON, plantenmonitoring voor Dunea en andere organisaties.

Bezoek voor onze activiteiten de website: www.ontdeknatuurleiden.nl.

Een landelijk platform waar alle CS-onderzoeken zichtbaar zijn, is in ontwikkeling. Op onze website hebben we alvast een selectie gemaakt: link <https://sites.google.com/view/ontdeknatuur/cs-projecten?authuser=0>

Jouw tuin is ontoegankelijk voor wetenschappers, maar essentieel voor onderzoek. Samen vormen onze tuinen het grootste natuurgebied van Nederland, ruim tien keer zo groot als de Hoge Veluwe. Door jouw waarnemingen en jouw deelname aan de Tuintellingen (<https://www.tuintelling.nl/tellingen>) lever je unieke en onmisbare gegevens, over vogels, vlinders, padden, kikkers, egels, vleermuizen en insecten – informatie die anders ontoegankelijk blijft.

Contact: ontdeknatuur@gmail.com.

Ben je enthousiast en wil je een actievare rol spelen? Sluit je aan bij onze werkgroep en help mee met het organiseren en promoten van evenementen zoals de Vlindertelling en andere projecten.

Heb je interesse in planten? CS-Oeverplanten!

'Oeverplanten' is een laagdrempelig CS-onderzoek. Het veldseizoen loopt van 15 mei tot 15 september. Voor het achtste jaar

Een oever met planten in Park Kweeklust

op rij kunnen deelnemers bijdragen aan de beoordeling van de vegetatiekwaliteit langs waterkanten.

De oevercheck-methode is eenvoudig: het registreren, in een app, van de aanwezigheid van 23 (gemakkelijk te herkennen) plantensoorten langs een stuk van veertig meter oever. De beoordeling van de vegetatiekwaliteit van de oever is direct zichtbaar op de projectkaart. Alle benodigde informatie om zelfstandig mee te doen, om de 23 soorten te leren herkennen, de methode en de resultaten vind je op de website: www.mijnoeverplanten.nl. Voor contact: oeverplanten@gmail.com.

Alle door het project verzamelde data zijn vrij toegankelijk. De Oeverplantendata worden door studenten van de Universiteit Leiden gebruikt in hun onderzoek om de omgevingsfactoren die de vegetatiekwaliteit van de oevers bepalen beter te begrijpen. De data zijn beschikbaar voor alle adviesbureaus en beleidsinstanties. Geselecteerde gemeenten ontvingen na vijf jaar een rapport. We hopen dit opnieuw te versturen wanneer we ons tienjarig onderzoeksjubileum bereiken.

Sommige deelnemers gebruiken de oevercheckmethode om de staat te beoordelen en de ontwikkeling van de oevers in hun directe omgeving te volgen, om kennis te verzamelen over de biodiversiteit in specifieke natuurgebieden (in het kader van een Bioblitz), of om op avontuur te gaan langs de sloten.

In de woorden van deelnemers: 'De noodzaak wat preciezer te kijken naar wat er groeit, geeft veel plezier.' (I.D.) 'Een leuk tijdverdrijf. Verder maak ik mij zorgen over het milieu en de biodiversiteit en wil ik zo mijn bijdrage leveren om veranderingen in het beleid te verkrijgen.' (W.K.)

Ten slotte. Soms kun je heel eenvoudig onderzoek helpen, zelfs als je helemaal geen kennis hebt. Wil je een student van de Universiteit Leiden helpen met zijn onderzoek? Doe deze korte plantenquiz! Link: <https://sites.google.com/view/oeverplanten-u-leiden?authuser=0>

Jacqueline Henrot

Even bijpraten over Vissenmonitoring

Het Project Vissenmonitoring voert met plaatselijke bewoners al jaren geregeld inventarisaties uit van beestjes die in uitgeplozen kattenklintouwen in de gracht leven. Daar kwamen de afgelopen jaren steeds minder vlokreeftjes en jufferlarven uit, en juist steeds vaker marmelgrondels met hun eierpakketten en net vervelde kreeften.

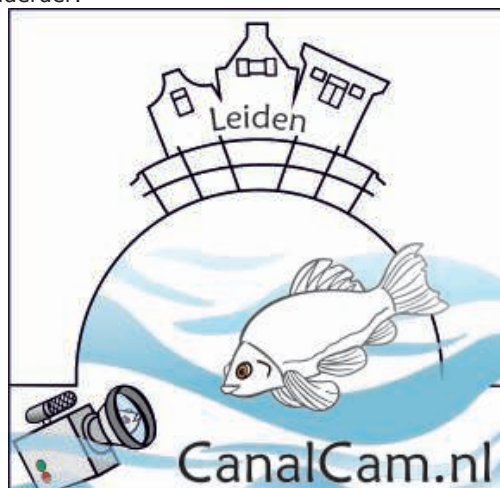
Dat het stug volhouden van de monitoring welzeker zin heeft, bewees de onder veel gejubel van burens en passanten ontdekte aal (*Anguilla anguilla*) van 41 centimeter, afgelopen nazomer. Die deed zich in de kluwens touwen ongetwijfeld tegoed aan die exotische kreeften en grondels! Met eigen ogen en vooral heel opgelucht zien we dus eindelijk een nieuwe trend ontstaan: inheemse dieren die exoten als lekker hapje gaan zien. En dat is goed nieuws, omdat het vanuit de Leidse grachten doorlopend onder de aandacht brengen van de 'rode invasie' niet echt zoden aan de dijk lijkt te zetten bij de overheid.

Met de uitzending van 'Amerikaanse rivierkreeft' op VPRO's *Wilde Buren* en de documentaire *De Stadssnorkelaar* zijn in elk geval alle lagen en leeftijden van de bevolking bereikt die wél meer wilden weten over de klauwende plaagdieren en hun negatieve invloed op het bijzondere onderwaterleven in de stad. De documentaire eindigt met de onthulling van de eerste serie toekomstbestendig gemaakte educatieve platen op de gelauwerde zoutkistenroute. Deze wijst wandelaars op elke brug op een of meer soorten in de groenblauwe stadsnatuur. Dit met foto's en tekst hoe ze die kunnen herkennen en hoe ze de voor mens en dier essentiële blauwe aders in de stad kunnen beschermen, samen met de lokale KNNV, IVN, de gemeente en het waterschap.

Zeelt *Bami* rechterwang onder (deel) rietvoorn

Voor de deur bij projectleider Aaf Verkade kunnen buurtbewoners en passanten meekijken naar het onderzoek: op de witte platen op de bodem zijn zelfs individuele vissen te herkennen. Verder is de 'CanalCam' - mede vanwege de overweldigende aantrekkingskracht - recent online gegaan (canalcam.nl) en deze streamt 24 uur per dag het leven in het visreservaat. Eind april was het beeld nog wat grijs door de miljarden watervlooien, maar zodra die hun werk goed deden, werd het in begin mei als vanzelf een stuk helderder.

Op 23 mei draaide *De Wilde Noordzee* in Kijkhuis 2 met een speciale Q&A met maker Peter van Rodijnen. (Op zondagavonden is momenteel op NPO 1 veelal ander beeldmateriaal van dezelfde maker te zien.)

Geplande activiteiten

Op **zondagmiddag 1 juni** wordt er i.s.m. de *LVO-academie* (Leidse Volkstuin Organisatie) slootjegeschept bij *Clubhuis van OTV* (Onderlinge Tuinvereniging) op Vlietweg 66T, 2323LE Leiden; zie de *Algemene activiteit* (ook voor IVN'ers) onder *Programma Werkgroepen KNNV op blz. 4* en kijk op <https://onderwaterinleiden.nl/kalender-havenwijk-zuid/workshop-1>. Deze activiteit dient als een nulmeting van het waterleven in de sloten. Na het baggerwerk (eind 2025) volgen nog twee metingen waaraan kan worden deelgenomen; houd daarvoor de kalender van OWL in de gaten.

En op **zaterdagavond 12 juli** gaan we na een opfriscursus visherkenning in buurtkamer *De Meelbox* zaklampvissen in het visreservaat. Kijk vooral met ons mee! Aanmelden voor deze en andere activiteiten kan via <https://onderwaterinleiden.nl/kalender>.

Aaf Verkade

Wulpen en grutto's bij het vallen van de avond

Bij Leiderdorp ligt aan de andere kant van de A4 het overblijfsel van een oude polder, de Munnikerpolder. Rond 2007 werd hier, als compensatie voor de verbreding van de A4, nieuwe natuur aangelegd, een gebied met grasland, plassen en sloten. Het gebied heeft zich ontwikkeld tot een belangrijke slaapplek voor

overwinterende en doortrekkende watervogels zoals wulpen, scholeksters, kieviten, kemphanen en grutto's. Een zeer ondiepe plas geeft de vogels een ideale bescherming tegen bijvoorbeeld vossen. In de herfst en de winter staan hier regelmatig meer dan 1500 wulpen met hun poten in het ijskoude water te slapen.

Eind februari komen de grutto's erbij. De wulpen vertrekken eind maart weer naar hun broedgebieden in Scandinavië en Rusland. De grutto's blijven nog even voordat die gaan broeden in Nederland en in IJsland. Het gehele seizoen zien we hier wisselende hoeveelheden kieviten en scholeksters. Zowel wulpen als grutto's zijn bedreigde soorten.

Dat is de reden dat Sovon Vogelonderzoek Nederland in het hele land niet alleen broedvogelonderzoek maar ook onderzoek naar de slaappleaats van deze vogels uitvoert. De Munnikenpolder is vooral voor de wulp een belangrijke slaappleaats. Al jaren lang coördineert Ron Mes daar de slaappleaatsstellingen.

Rond acht enthousiaste tellers tellen tussen november en april regelmatig vanaf een half uur voor zonsondergang de binnenvliegende vogels, meestal met z'n tweeën na een afspraak in de app-groep.

De wulpentelling is, zelfs voor de meest ervaren tellers, steeds een prachtige ervaring. Je staat, terwijl de zon ondergaat, te wachten of er nog eens een wulp aankomt. Als je de moed al bijna hebt opgegeven, komen er de eerste kleine groepjes binnendwarrelen. Even later kan de lucht zwart zijn van de wulpen. Groepen van honderden wulpen komen tegelijk aanvliegen.

Soms landen ze meteen. Soms maken ze nog een kleine omtrekende beweging. Heel soms besluiten ze toch ergens anders heen te vliegen. Na een half uurtje staat de hele plas vol met wulpen, soms meer dan 1500 stuks. Het wordt donker en je hoort het zachte melodieuze geluid uit de plas opstijgen tegen de lawaaiige achtergrond van optrekkende vrachtwagens op de A4.

Er is dit seizoen heel regelmatig geteld, alleen al in 2025 vijftien keer. Het beeld is duidelijk. Eind september waren er al aardig wat wulpen. Waar ze in november en december waren weten we niet. Vanaf januari gaat het snel omhoog naar getallen rond 1500, om dan in begin april naar nul terug te vallen. Inmiddels waren er sinds half februari vrij veel grutto's, maar die zijn inmiddels doorgevlogen naar hun Nederlandse of IJslandse broedplaatsen.

De rode lijn in het grafiekje geeft de getelde hoeveelheid grutto's weer. Eigenlijk gaat het om twee ondersoorten: onze 'eigen' grutto en de IJslandse ondersoort. Ze zijn vooral in de winter en het vroege voorjaar moeilijk te onderscheiden, maar wij krijgen de indruk dat de IJslanders in de meerderheid zijn.

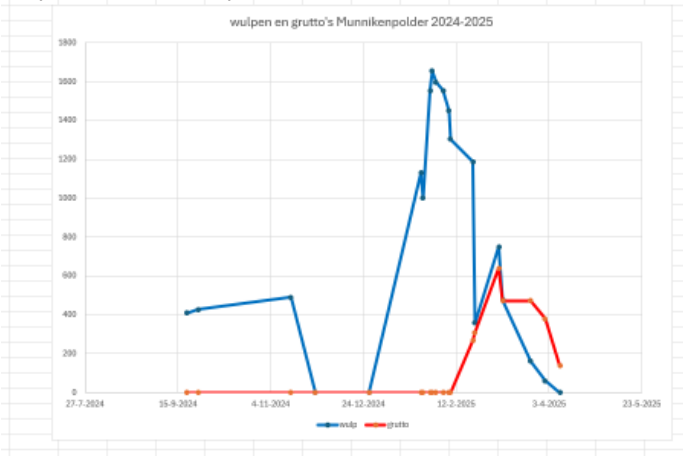
Voor het seizoen 2025-2026 kunnen we beslist nog een paar enthousiaste slaappleaatsstellers gebruiken. Zij kunnen af en toe samen met een ander lid van de telgroep naar het imposante schouwspel komen kijken en de waarnemingen noteren. Het is niet alleen heel leuk om te doen, maar ook bijzonder nuttig om de ontwikkeling van deze bedreigde soorten goed bij te houden.

Wulpen landen in de Munnikenpolder

Een paar honderd wulpen komen aan

IJslandse grutto

Neem voor informatie contact op met Ron Mes, ron.mes@xs4all.nl, of Jolanda Ginjaar, mj.ginjaar@gmail.com.

Tot ziens in de Munnikenpolder.

Reinier de Man,
reinier@rdeman.nl

Parkieten tellen in Leiden en Leiderdorp

Wie in het westen van Nederland woont, kent ze, die lawaaiige halsbandparkieten. Tot in de jaren 1990 was het nog een tamelijk zeldzame verschijning, maar in deze eeuw is deze invasieve exoot behoorlijk in aantal toegenomen. Rond 2015 waren er rond 10.000 exemplaren. Dit getal was in 2021 alweer verdubbeld. Dit succes wordt niet door iedereen toegejuicht, want er bestaat de vrees dat deze exoten een negatieve invloed uitoefenen op de bestaande oorspronkelijke natuur. De parkieten zouden bijvoorbeeld de nestruimte van spechten of boomklevers kunnen innemen. Dit is de achtergrond waartegen Sovon Vogelonderzoek regelmatig in december en januari slaapplaatsentellingen organiseert. In Leiden en Leiderdorp coördineert Ron Mes de tellingen. Halsbandparkieten brengen in het late najaar en de winter de nacht in 'slaapbomen' door. Van heinde en verre komen honderden en soms duizenden parkieten naar een boom of een groepje bomen vliegen. Vaak vliegen ze meer dan tien kilometer, om rond zonsondergang bij hun boom aan te komen. Slaapplaatsen zijn de beste plek om de populatie van halsbandparkieten in herfst en winter te tellen. Nergens zijn er zo veel op dezelfde plek te vinden en het aantal slaapplaatsen is beperkt.

Mijn eerste ervaringen met parkietentelling onder leiding van Ron Mes was eind 2021. Er waren toen drie belangrijke slaapplaatsen, één bij de Laan van Ouderzorg in Leiderdorp, één aan de Lammenschansweg en één vlak bij de Willem de Zwijgerlaan. Daar nam ik de tellingen voor mijn rekening. Ik telde er rond 600. In totaal in Leiden waren er toen 1650 stuks. Tellen is vrij eenvoudig: je gaat tegen zonsondergang bij de bewuste boom of bomen staan en je telt alle groepjes die komen aanvliegen. Vaak duurt alles minder dan een half uur.

In het begin is het een hels kabaal, maar even na zonsondergang lijkt het alsof iemand een schakelaar omzet en wordt het doodstil.

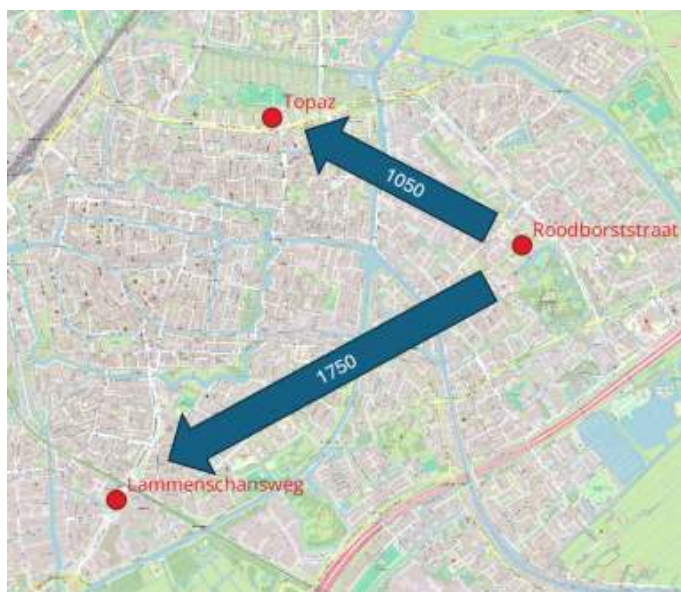
Eind vorig jaar, december 2024, was er weer een telling gepland en ik had me voorgenomen om weer de slaapplaats bij de Willem de Zwijgerlaan voor mijn rekening te nemen. Er kwamen op die plek (bij verzorgingshuis Topaz) inderdaad veel parkieten aan, iets voor zonsondergang, maar tot mijn verbazing vlogen ze even later verder naar de Sumatrastraat en in de richting

van Leiderdorp. Na drie fietstochten achter de parkieten aan door het spitsuurverkeer op donkere decemberavonden had ik gevonden waar ze heen vlogen: de Roodborststraat in Leiderdorp, niet zo ver van de voormalige slaapplaats bij de Laan van Ouderzorg. Merkwaardig genoeg bleken de andere slaapplaatsen in Leiden verlaten te zijn. In plaats daarvan hadden we nu een mega-slaapplaats in Leiderdorp.

Op 21 december telden we met vijf man 2400 halsbandparkieten in drie bomen. Een week later was de officiële telling, waar zo veel onenigheid tussen de tellers ontstond (schattingen tussen 1500 en meer dan 3000) dat we besloten het een paar dagen later over te doen. We telden er meer dan 2800.

De hoge schattingen van de vorige keer waren dus juist.

De decembertelling wordt in de regel in januari nog eens herhaald. Omdat we hoorden dat er op de oude verlaten slaapplaatsen weer parkieten gesignaleerd waren, gingen we niet allemaal aan de Roodborststraat in Leiderdorp tellen. We gingen ook maar weer aan de Lammenschansweg en bij de Willem de Zwijgerlaan kijken. Ik telde 1050 stuks bij de Willem de Zwijgerlaan en een collega 1750 bij de Lammenschansweg, totaal 2800.

De grote verhuizing

Parkieten in de slaapboom (2021)

Geen wonder dat er geen enkele parkiet meer in Leiderdorp te noteren was: 0 stuks. De totale populatie had de Roodborststraat verlaten en zich verdeeld over de twee andere plaatsen. We tasten in het duister waarom. Had het iets met het vuurwerk met oud jaar maken gehad? We zullen het wel nooit weten. Wonderlijk die natuur. Ja, ook invasieve exoten horen bij onze natuur.

Wie komende herfst en winter zin heeft om aan het parkietenavontuur deel te nemen, kan contact opnemen met Ron Mes (ron.mes@xs4all.nl) of met mij.

Reinier de Man, reinier@rdeman.nl

Vlindertrek

Dat vogels en ook viervoeters en mensen trekken, is bekend. Maar wist u dat ook vlinders en zelfs vleermuizen trekken? Dit is denk ik minder bekend. Laten we met de vlinders beginnen.

Niet iedere vlindersoort onderneemt de lange reis naar verre oorden; er zijn er die hier overwinteren, in een scheurtje van metselwerk, een boom of onder een blad dat schutkleur biedt. Dit doet bijvoorbeeld de citroenvlinder in struikgewas of dichte graspolen. Hierbij helpt de schutkleur van de vleugels om hem te verbergen.

Vlinders die trekken doen dit veelal alleen of met enkele andere vlinders en niet in grote groepen zoals vogels dat doen. Maar evenals vogels kunnen zij duizenden kilometers vliegen! Als we ons al verbazen over de vogels, doen we dat al helemaal over de vlinders. Dat zo'n fragiel wezentje zo krachtig is, dat is toch wel een van alle wonderen van de natuur.

Trekvlinders die je in Nederland kan zien zijn de atalanta, de distelvlinder, de oranje en de gele luzernevlinder en de overdag actieve nachtvinders zoals de gamma-uil en kolibrievlinder. Hoewel de aantallen per jaar verschillend zijn, worden jaarlijks tientallen atalanta's en veelal een kleiner aantal distelvlinders waargenomen.

Over de vlindertrek is relatief weinig bekend. De reden van de zomertrek is de kou, waar de vlinders voor vluchten. Maar het is niet duidelijk waarom bepaalde soorten migreren en andere niet. En niet alle vlinders van een bepaalde soort nemen aan deze trek deel. Ook de afstand die vlinders afleggen, is per individu verschillend.

Trekvlinders die ons land bezoeken, zijn meestal afkomstig uit landen rondom de Middellandse Zee,

uit Midden-Europa, Klein-Azië en Midden-Afrika. In het najaar trekken de vlinders weer zuidwaarts. De klimaatverandering zal ook een verandering in het gedrag van de vlindertrek bewerkstelligen, maar hoe dat in zijn werk zal gaan, blijft voorlopig gissen. Bepaalde soorten zullen de trek niet meer ondernemen omdat het hier warm genoeg zal zijn.

De atalanta zal waarschijnlijk in Nederland blijven overwinteren. Al in februari wordt deze vlinder waargenomen. Vroeger was dat pas in maart. De verklaring hiervoor is dat deze atalanta's al in Nederland overwinteren.

Een van de vlinders met het meest verbazingwekkende trekgedrag is de monarchvlinder. Deze vliegt in het najaar in 25 dagen 4200 kilometer van Zuid-Canada naar Mexico. In het voorjaar vliegt de vlinder met kleine afstanden terug om in de vierde generatie in Canada terug te komen. Deze vlindersoort is algemeen in Noord-Amerika, in Europa uiterst zeldzaam. Het is een prachtige vlinder: de gesloten vleugels lijken op een glas-inloodraam.

Nieuwe landbouwgronden bedreigen de trek. Waar de mens de aarde in cultuur brengt, verdwijnt de natuur. Ook de vlinders hebben daaronder te lijden. Wij kunnen daar in het klein iets aan doen. De atalanta heeft de brandnetel als waardplant. Dat is de plant waar het zijn eitjes op legt. Gun ze een stukje van uw tuin, laat in een verborgen hoekje de brandnetels staan. Zo kunnen we iets doen aan het behoud van deze wonderbaarlijke vlinders.

(Bron: de Vlinderstichting)

Relatief nieuw is de kennis van de trek van de vleermuizen. Die vindt in de nacht plaats. Ze vliegen daarbij onder de radar, en blijken grote afstanden af te kunnen leggen waarbij zij dat handig op windstromen doen, zoals de trekvogels in de Sahara. Een record: een piepkleine vrouwtjesvleermuis met een gewicht van zeven gram heeft een trek van 2400 kilometer afgelegd, van Rusland naar Zuid-Frankrijk. Andere soorten trekken slechts enkele tientallen kilometers tussen zomer- en winterverblijf. Zij keren ieder jaar naar hun zelfde verblijfplaats terug in de holte van een boom, tussen muren of naar andere beschutte plaatsen. Aan het eind van de schemer vliegen zij uit, op zoek naar insecten. Dit is duidelijk waar te nemen in het bos van Warmond waar verschillende holen in de holle bomen te vinden zijn. Recent onderzoek heeft aangetoond dat iedere vleermuis na de trek op precies hetzelfde plekje in het hol terugkomt, waar hij of zij zich net als zijn soortgenoten heel klein kan maken.

De geluiden die de vleermuizen maken, kunnen wij niet waarnemen. Maar er zijn apparaten die dat wel kunnen. Zij kunnen de seinen opvangen die de vleermuizen uitzenden. Wij kunnen met die detectors de soorten onderscheiden. Tijdens onze opleiding tot natuurgids hebben wij met IVN-gidsen een vleermuizenwandeling gemaakt door het bos van Warmond en mochten luisteren naar hun ultrasonische geluiden. Wonderlijk dat er in de stilte van de naderende nacht zoveel lawaai is, maar je moet het wel kunnen horen!

(bron: National Geographic)

Anneli

Verslagen excursies Vogelwerkgroep KNNV

Vooraf

De vogelwerkgroep KNNV is een actieve, enthousiaste en nog steeds groeiende werkgroep. Mede dankzij toenemende inzet van verschillende leden worden steeds meer excursies georganiseerd. Omdat er een maximum is gesteld aan het aantal deelnemers per excursie wordt ieder zo toch genoeg kans geboden om mee te gaan.

Dit heeft er tevens toe geleid dat het aantal excursieverslagen navenant is gestegen. Van elke excursie stelt één van de deelnemers een verslag op, geïllustreerd met steeds fraaiere actuele foto's. Deze verslagen worden, inclusief waarnemingenlijst, stevast naar alle werkgroepsleden rondgemaild. Een slimme actie, want de afwezigen bij een excursie nemen zich na kennisname direct voor om de volgende excursie toch zeker niet opnieuw te missen...

De meeste teksten van deze verslagen, inclusief een of enkele foto's, verschenen tot dusverre ook in Bladgroen, om alle KNNV'ers en IVN'ers te laten meegenieten van deze uitjes. En tegelijkertijd worden sommigen zo verleid om eens te komen kennismaken met de vogelwerkgroep. Maar de ruimte in Bladgroen is niet onbeperkt. Om deze reden is besloten om, indien nodig, in Bladgroen een selectie uit de excursieverslagen op te nemen.

Zo treft u op de volgende bladzijden de huidige selectie aan.

Brouwersdam: Maar liefst 75 vogelsoorten op een onvergetelijke dag!

Na een wat glibberige fietstocht vanuit Warmond maakte ik op 11 januari aangenaam en geleidelijk kennis met deelnemende KNNV'ers die alle acht een voor een uit het donker verschijnend, met dampende adem en (veelal letterlijk en figuurlijk) goed gemust op de vertrekplek arriveerden. Voor mij was het als KNNV-'rookie' de derde KNNV-excursie en wederom kon ik mijn KNNV-Leiden-netwerk uitbreiden met weer de nodige nieuwe en bovenal prettige vogelvrienden en vriendinnen.

Omdat de winterse situatie en gladheid rond Hellevoetsluis dusdanig was dat een winter in Nova Zembla daarbij vergeleken een strandvakantie was, kon één KNNV'er helaas niet aanhaken. Volgende keer beter!

Na rijp beraad met reisleader Anke werd, omdat een bezoek aan de Pacifische parelduiker voor een aantal deelnemers een no brainer was, besloten dat aan het einde van de dag een afvaardiging met één auto (met Marco, Gijs en ik) naar Neeltje Jans zou afreizen. De andere twee auto's zouden de geplande route

vervolgen. Vanuit de auto zagen we ter hoogte van de Starrevaart al een groepje kleine zwanen in een sloot langs de A4. De dag begon al goed. Na een mooie ochtendrit langs met rijp bestrooide en met nevel getooide weilanden werd door dit drietal als eerste de eerste locatie, de Vogeleilandjes bij de Grevelingen, en de Koudenhoek bereikt.

Na een glibberende klim bereikten we de dijk, waarop zich een waar schouwspel van honderden watervogels aan ons ontspon tegen de achtergrond van een prachtige zonsopgang. Met de inmiddels aangekomen overige twee auto's met deelnemers werden al snel mooie observaties gedaan, waaronder een blauwe kiek vrouw en een ijsvogel.

Hier kwam ik tot de blijde ontdekking dat ik dezelfde lichte Nikon fieldscope heb die Anke ook heeft. Toen ik die uit de auto wilde halen bleek ik wel het statief, maar niet de scope mee te hebben genomen.

De rit naar de volgende stop, de vogelboulevard Brouwersdam,

Vroeg bij de Grevelingen, en Markenje (foto: Marianne Stahlie)

bood mij volop gelegenheid om de treffende opmerking van Stan dat het andersom ook niet handig was geweest, in alle rust en met enige verwondering te laten bezinken... Met zijn scope kwam dezelfde Stan helaas letterlijk en figuurlijk beslagen ten (het ter plekke nog resterende) ijs. Terwijl de groep met een kalme zee al scope hoppend werd vergast op tientallen roodkeelduikers en soorten als ijsduiker, geoorde fuut, middelste zaagbek, eider en ijseend, bleef het beeld in Stans door weer en wind geteisterde scope hardnekkig mistig.

De volgende stop was Plan Tureluur. Hier werden we tureluurs van de vele goudplevieren, squadrons overvliegend brand- en rotganzen en een aantal zwarte ruiters, vaak in gezelschap van tureluurs. In de weilanden zagen we diverse wulpen, veldleeuw-eriken en ook een chillende slechtvalk.

Tijdens een tweede stop waren rosse grutto's, goudplevieren en bonte strandlopers mooi opgelijnd eerste, tweede en derde rang gaan zitten, ongetwijfeld om ons illustere gezelschap goed te kunnen bekijken. Overweldigd door al dit moois werd het tijd voor versterkende cateringstop.

Hierbij werd door de groep geëxperimenteerd met diverse koffie combinaties, zoals koffie met appelgebak met en zonder slagroom, koffie met vissoep en koffie met kibbeling.

Hierna reden we met prachtig licht het zuidelijk deel van de Prunjepolder in, waarbij onder meer diverse kleine zilverreigers en een topper werd gespot. Omdat de stops van Marco steeds korter werden (de laatste was ongeveer zeven meter), wist ik een volledige stilstand te voorkomen door het voorstel om de parelduiker maar eens op te gaan snorren. Hierna splitste de groep zich en vertrokken Marcel, Gijs en Hans naar Neeltje Jans. Daar werd de dwaalgast zowaar gespot in de Mattenhaven. Dit onder meer op aanwijzing van een tweetal Belgen, die aangaven dat hij 'tussen de nijlpaarden' zwom (doelend op de grote grijze drijvers van de oester- en/of mosselkweek). Toen ik voor de zekerheid toch maar even geduldig uitlegde dat het zeker en vast geen echte nijlpaarden waren (het blijven toch Belgen) en ook nog eens tot hun verbijstering aangaf dat ik aan hun accent hoorde dat zij uit Eeklo kwamen, vertrokken zij met stille trom, ontdoosd en teleurgesteld. Daarna werden Gijs en ik zowaar nog geïnterviewd door Omroep Zeeland.

Met een fraaie ondergaande zon snorden wij vervolgens met een meer dan voldaan gevoel huiswaarts. Waar de volgende dag de volgende uitdaging, de geelsnavelduiker, in de Kagerplassen op ons wachtte... Op naar de volgende excursie!

Hans van Ek

Steenloper (foto: Hans)

Nadat Marco, Gijs en Hans waren afgesplitst, reden de twee andere auto's verder door naar het eind van Prunjepolder zuid. Daar genoten we nog van een mooie zwerm goudplevieren. Bovenop de dijk hadden we zicht op de Oosterschelde met een groep luid rottende rotganzen. In de verte hing inmiddels een donkere regenwolk, die bij ons een prachtige regenboog met gouden licht boven de plassen van de Prunjepolder opleverde.

Daarna ging het in de richting van Zonnemaire, waar wij aan de

Rietdijk onze gezochte kleine zwanen en toendrarietganzen vonden. Ten zuiden van Zonnemaire speurden we nog even naar wilde zwanen, maar die bleven helaas onvindbaar. Ten slotte, de terugweg alweer, op zoek naar een gemelde roodhalsgans. Maar de duizenden brandganzen gaven die helaas niet prijs. Inmiddels werd het alweer kouder en donkerder en reden wij na deze prachtige en zeer vogelrijke dag zeer voldaan naar huis.

Anke Burgers

IJsvogel en Knobbelzwaan (foto: Anke)

Heidestein: op zoek naar de zwarte specht

Na een lange periode van koude grauwe dagen liet op 15 maart de zon zich eindelijk weer wat vaker zien. De weersvoorspellingen waren al de hele week gunstig, dus de vogelexcursie naar Heidestein moest wel een succes worden. Om zeven verwelkomde Arthur Staal, organisator van de excursie, ons bij zwembad De Vliet. Na een korte briefing stapten we met veertien enthousiaste vogelaars in de auto's. Even voor achten kwamen we aan bij Heidestein, een natuurgebied tussen Zeist en Driebergen-Rijsenburg dat onderdeel uitmaakt van de Utrechtse Heuvelrug. Marcel Duiven, die ons deze dag als gids door het natuurgebied zou leiden, introduceerde zichzelf en vertelde kort over het gebied en wat we zouden kunnen verwachten. Heidestein is een heel divers gebied met veel bos, maar ook heide en open plekken stuifzand. Bijzondere vogelsoorten die er voorkomen zijn onder meer de zwarte specht, kleine bonte specht, kuifmees, zwarte mees en raaf. Ook is het een gebied waar goudhaantjes zich enorm thuis voelen.

Rond acht uur wandelden we met onze verrekijkers, fotocamera's en een telescoop het bosrijke gebied in. Het was nog vroeg en er werd veel gezongen. De vinken en mezen verwelkomden ons direct. Het licht was niet nog heel goed, maar we ontdekten toch al vrij snel twee appelvinken hoog in de toppen van de boom. Een groepje staartmeesjes kwetterde gezellig om ons heen en liet zich mooi zien. We liepen verder door naar de vijver. Een vaste bewoner van de plas is de dodaars. Elk jaar is er wel een broedsel van de dodaars (*foto hieronder, Erik Fleur*).

Terwijl we langs de plas liepen, vloog een raaf boven ons hoofd. We wandelden verder door het gebied en plotseling hoorden we het fluitende roepje van de goudvink. Marcel moest ons hierop wel even attenderen dat het om een goudvink ging. Sommige zagen nog een flits van deze prachtige vogel. Wat een soortenrijkdom in Heidestein. De zwarte mezen hoorden we ook geregeld langs de paden en gelukkig liet er eentje zich ook mooi even zien. We naderden de schaapskooi. Dit was ook de plek waar Arthur zijn eerste kuifmees had gezien. Het boompje herkende hij nog goed. Voor hem blijft dit een soort heilige plek. De kuifmees blijft toch een van zijn favoriete vogelsoorten en begrijpelijk wordt hij altijd nog steeds enorm enthousiast bij het zien van deze prachtige soort.

Hoewel het zonnetje scheen, was het nog steeds behoorlijk fris. Anke deed tijdens de "stops" wanneer we weer iets bijzonders dachten te zien, geregeld haar danspasjes om de voeten warm te houden. Even later ontdekten we een groepje goudhaantjes en tot onze blijdschap kwam er ook nog een vuurgoudhaantje voor ons in beeld in het zonnetje zitten.

Marcel leidde ons verder in het gebied van de "zwarte specht". Hij vertelde dat deze soort onder embargo staat en niet op waarneming.nl gemeld kan worden, omdat de kans groot is dat deze imposante specht anders verstoord wordt. Het blijft dus wel een gelukstreffer om de zwarte specht te zien.

Na een heerlijk pauze in het zonnetje vervolgden we onze route. Stan vertelde trots dat hij opa werd en zag zichzelf al fietsend vogelen met de "kleine" voorop. Even later was een deel van de groep kwijt. Stan, Peter en Jaco hadden vooral naar boven getuurd en waren de rest van de groep uit het oog verloren. Even later waren we weer voltallig en vervolgden onze route weer, nu wel inmiddels in de richting van de uitgang. De kuifmezen lieten zich nogmaals even zien en de zwarte mezen waren vooral vocaal aanwezig. Voor de zwarte specht zouden we toch nog een keer terug moeten komen, wat absoluut geen straf is in dit prachtige vogelwalhalla dat ook goed gebruikt wordt door hardlopers en wandelaars.

Om half een vertrokken we naar de horecagelegenheid *Pannen-koekenhuis Princenhof* waar we nagenoten van de excursie en bijkwamen van de lange wandeling. Toen alle kersenwafels en appelgebakjes op waren, namen we afscheid van elkaar en vertrokken weer naar Leiden.

Bedankt Arthur en Marcel voor het organiseren van deze leuke excursie.

Sander Staal

Plantage Willem III, Elster Buitenwaarden en Amerongse Bovenpolder

Het is 12 april. Voor een veelbelovend programma zetten acht vogelaars hun wekker rond zes uur. Om zeven uur is iedereen bij de Vliet: Anke, Stan, Reinier, Peet, Theo, Rob, Marcel en ik (Roellien). Het is 3 graden en behoorlijk mistig. Onderweg klaart het op en het kwik zal vandaag boven de 20 graden uitkomen.

In een uur rijden we naar de zuidelijke helling van de stuwwal die Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug speciaal maakt. Als we bij Plantage Willem III parkeren, staat daar pas één auto, met Peet als chauffeur. Wat is het hier onvoorstelbaar rustig! Vanwege de Galloway-runderen, die de begroeiing hier kort houden, zijn er geen honden toegestaan. Rob schrijft al snel het eerste blaadje vol vogelnamen.

Een stuk met kale, oude eiken en beuken lijkt de plek om een middelste specht te spotten. Maar hoe we ook turen, ze laten zich niet zien, maar wel de grote bonte specht (GBS).

Daarna doet het gebied me aan Lentevreugd denken. Schraal grasland met braam-, brem-, wilg- en meidoornstruiken en Galloway-runderen omringd door spreuwen.

Medio negentiende eeuw werd hier tabak verbouwd vanwege de hogere temperaturen. Enkele gebouwen waar de bladeren gedroogd werden herinneren aan die tijd, evenals de beukenlanen. Geruime tijd proberen we enkele verschijnende en verdwijnende vogels verderop te identificeren. Waar de één kramsvogels denkt te zien, is de ander meer geneigd tot grote lijster en uiteindelijk wordt toch zanglijster genoteerd. Dit verschil van inzicht zal zich herhalen (sperwer/torenavk, visarend/buizerd). Anke hoort een gekraagde roodstaart en gaat ervoor. Haar vasthoudendheid wordt beloond; "in de hoogste boom achter die kromme boom" zit hij mooi te wezen. Theo snakt naar koffie (wie niet?) Nou vooruit, twee minuutjes dan, want er valt nog zoveel te ontdekken. Het is een prachtige plek, je hoort zelfs geen auto's. Alleen de wind en vogels: fitis, kneu en jazel... een nachtegaal!

kaart Plantage Willem III met hoekje Elster Buitenwaarden

ons tot een korte kennismaking via de telescoop. Behalve de runderen die nu hier schaduw zoeken, kunnen ook dassen, damherten en vele kleine dieren de ecopassage passeren.

Een hoognodige stop bij het Pannenkoekenhuis en door naar Amerongen waar we zelfs bij het kasteel kunnen parkeren. Marcel wijst ons een mooi pad om het kasteel en weet te vertellen dat we hier Nederlands grootste duivenkast zien: 44 m lang. Boven de gracht waren de duiven veilig voor predators en de duivenmest werd benut voor de tabaksteelt. Anke en Stan informeren ons over het oranjetipje die haar nectar van de vroegbloeiende pinksterbloemen betreft en daar ook eitjes legt. Van juni tot maart hangen ze dan als pop veilig in het struikgewas. Bij een plasje treffen we een zwanenpaar op een riant eilandje. We speuren tevergeefs naar de blauwborst.

We lopen naar de ecopassage onder de N225 die het droge gebied van de Plantage verbindt met de Elster Buitenwaarden. Het schone kwelwater en de kalkrijke grond bieden een voedingsbodem aan planten als vetblad, parnassia en vlozegge, volgens het Utrechts Landschap. In 2024 is dit gebied verrijkt door geulen te graven en natuurvriendelijke oevers aan te leggen. Je kunt een rondwandeling maken langs de Nederrijn, maar wij beperken

Anke ontdekt daarbij wel een watersnip. Als iedereen al verderop is, horen we Peet roepen. Hij is de enige die de blauwborst ziet. Vervolgens passeren we een zee aan pinksterbloemen met daarboven veldleeuweriken. Wat een hemelse beleving! Anke wordt heel blij als een koninginnenpage in haar blikveld komt; weer een eerste waarneming, haar dag kan niet meer stuk.

kaart Amerongse Bovenpolder, west

De Bovenpolder strekt zich uit tussen de steenfabriek bij Elst en de stuw bij Amerongen. Wij lopen westelijk daarvan. Beide gebieden zijn afhankelijk van het seizoen afwisselend gesloten voor publiek. De bewegwijzering dient nog verbeterd te worden, want plotseling staan we voor een sloot en lopen voor de veiligheid een stuk terug en dan langs de Lekdijk.

Amerongse Bovenpolder

Met dertien kilometer in de benen en zeventig waarnemingen (dankzij de unieke biotopencombinatie) is het klokje rond als we om zes uur weer terugkeren in Leiden.

Roellien Bello
foto's: Anke Burgers
kaartjes met wandelroutes: Reinier de Man

Mutaties ledenadministratie KNNV

Nieuwe leden:
dhr. J. van Arkel (uit afd. Amsterdam)
mevr. A.M. Boele
mevr. J. Gorter
dhr. J.M. Hermann
dhr. F.A. Noort
mevr. C. Posthouwer
dhr. S.L. Rigtering

dhr. Y. Robbers
mevr. B. Simons
mevr. S. van der Sluis - van den Boer
dhr. M. Wulterkens

Overleden:
dhr. J.L. Heerebout
dhr. W.P. van der Meer

Uitschrijvingen:
dhr. F.J. Bleeker
mevr. I.R. Bleeker
dhr. R. de Boer
mevr. S.C.A. Onneweer - Haije
dhr. B.J. Ruiter

De KNNV-afdeling Leiden e.o. is opgericht op 27 december 1901 en heeft tot doel om natuurbeleving, -onderzoek en -bescherming in verenigingsverband te bevorderen. Dit gebeurt in hoofdzaak door middel van excursies, lezingen en werkgroepen. Het lidmaatschap van de afdeling houdt automatisch in dat men ook lid is van de landelijke KNNV, wat de mogelijkheid biedt deel te nemen aan kampen en reizen. De contributie voor gewone leden van onze KNNV-afdeling bedraagt momenteel: € 42,- per jaar, voor huisgenootleden: € 12,- en voor jongeren tot 31 jaar: € 23,-. Donateurs wordt minimaal € 17,- per jaar gevraagd. Leden en donateurs die aangeven dat zij de periodieken uitsluitend digitaal willen ontvangen, krijgen € 7,- korting op hun jaarlijkse contributie. (Dit geldt uiteraard niet voor huisgenootleden omdat zij geen aparte periodieken ontvangen.)

Contributies kunnen worden overgemaakt op bankrekeningnummer NL90 TRIO 0254 6191 50 t.n.v. Penningmeester KNNV-afd. Leiden.

Opzeggingen dienen vóór 1 november van het jaar dat voorafgaat aan het jaar waarin het lidmaatschap niet meer gewenst is, te worden gemeld aan Marco Witte: ledenadministratie@leiden.knnv.nl (postadres zie hieronder).

KNNV-bestuur

Voorzitter:	Leo Jalink, Jan Vermeerlaan 33, 2343 CT Oegstgeest, T 071-51.56.768, voorzitter@leiden.knnv.nl
Secretaris:	Frank Kooper, Annelien Kappeynestraat 15, 2331 RZ Leiden, T 071-57.68.199, secretaris@leiden.knnv.nl
Penningmeester:	Eke van Batenburg, Zocherstraat 5, 2321 EE Leiden, T 071-57.67.174, penningmeester@leiden.knnv.nl
Ledenadministratie:	Marco Witte, Lebeauhof 38, 2316 LB Leiden, T 071-73.70.369, ledenadministratie@leiden.knnv.nl of mcwitte@xs4all.nl
Algemeen bestuurslid:	Stan van der Laan, Leidseweg 394, 2253 JP Voorschoten, T 071-53.22.130, stanvanderlaan@casema.nl

Vertrouwenspersoon:

Jeannette Teunissen, Betje Wolffstraat 9, 2331 DR Leiden,
T 071-88.86.585, knnvleiden5@gmail.com

KNNV-werkgroepen

Plantenwerkgroep:	Koen van Zoest, Onafhankelijkheidsweg 84, 2332 ZT Leiden, T 071-57.68.943, vanzoest@planet.nl
Vogelwerkgroep:	Anke Burgers, Ravelstraat 3, 2324 XX Leiden, burgersaa23@gmail.com
Paddenstoelenwerkgroep:	Leo Jalink, leo.jalink@naturalis.nl
Mossenwerkgroep:	Jeannette Teunissen (adres: zie hierboven)
Werkgroep Natuurbescherming: met subwerkgroepen:	Martine van Schaik, martine.van.schaik@knnv.nl
- <i>Onder water in Leiden</i>	Aaf Verkade, info@onderwaterinleiden.nl
- <i>Paddenpatrouille</i>	Sander Pronk, apjpronk@gmail.com

Bladgroen

Versijnt drie maal per jaar (eind januari, eind mei en eind oktober, Redactie vanuit KNNV: Jan Westgeest, Burg. de Kempenerstraat 33, 2252 VK Voorschoten, T 071-56.12.894, knnvleidenwebmaster@gmail.com (en vanuit IVN: Peter van den Berg en Hans ter Mors)

Website: <https://leiden.knnv.nl>

Hebt u een mooie foto, een verhaaltje of waarneming voor de website van de KNNV-afdeling Leiden en omgeving, stuur het naar de webmaster: knnvleidenwebmaster@gmail.com

Kopij voor Bladgroen via e-mail: knnvleidenwebmaster@gmail.com

Sluitingsdatum Bladgroen 25'3:	1 oktober 2025
Sluitingsdatum Bladgroen 26'1:	24 december 2025
Sluitingsdatum Bladgroen 26'2:	1 mei 2026

Kijk ook uit naar de volgende Bladgroen